

№ 74 (20338) 2013-рэ илъэс мэфэку МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 25-рэ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Гъэтхасэхэм япхъын зэрэльыкІуатэрэм

тегущыІагъэх

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Ас-лъан муниципальнэ гъэпсыкіэ зиіэ «Джэджэ районым» иадминистрацие ипащэу Виктор Пукличрэ мыщ ит мэкъу-мэщ хъызмэтшІапІэу «Радуга» зыфи-Іорэм ипащэу Сапый Юнысрэ тыгъуасэ ІофшІэгъу зэіукіэгъу адыриіагъ.

Непэрэ мафэхэм яхъул Гэу районым социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэу ышІыхэрэм, гъэтхасэхэм япхъын зэрэльыкІуатэрэм, нэмыкІ Іофыгьохэр зэшІохыгьэ зэрэхъухэрэм АР-м и ЛІышъхьэ къакІэупчІагъ.

Виктор Пуклич къызэри-ІуагьэмкІэ, бжыхьасэхэм язытет уигъэрэзэнэу щыт. Гъэтхасэхэм япхъын джыри аухыгъэгоп, ау жъоныгъуакІэм и 1-м ехъулІзу ари рафылІзщт. зэрэлъагъэкІотагъэр ащ къы- гъэкІы.

хигъэщыгъ. ПшъэдэкІыжьэу ыхырэмкІэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зи Іэ обществэу «Дышъэ чъыгхат» зыфиІорэм гъэрекІо мыІэрысэ чъыг гектари 105-рэ ыгъэтІысыгъагъэмэ, мыгъи а пчъагъэм гектар 25-рэ хигъэхъуагъ. Ащ нэмыкІэу «Черкес чъыгхатэм» гектар 58-рэ ыгъэтІысыгъ.

Районым имэкъу-мэщ хъызмэт хэхьоныгъэхэр езыгъэшІыхэрэм ащыщ Сапый Юныс зипэщэ «Радугэр». Лэжьыгъэм Джащ фэдэу мыІэрысэ чъыг- нэмыкІэу былымхъуными ар хэм ягъэтІысын мы илъэсми пылъ, цІыфхэм ишІуагъэ аре-

ЗэІукІэгъум къекІолІэгъэ нэбгыритІум япшъэрылъхэр щытхъу хэльэу зэрагъэцакІэрэм фэшІ зэрафэразэр ыкІи ащ къыщымыуцухэу районым, республикэм хэхъоныгъэхэр ашІынхэм тапэкІэ дэлэжьэнхэу къариЈуагъ республикэм и ЛІышъхьэ.

Джэджэ районым ит псэупІ у Садовэм екІурэ гьогоу километритф фэдиз хъурэм игъэ-цэкІэжьынкІэ АР-м и ЛІышъхьэ ІэпыІэгъу къафэхъунэу цІыфхэр къызэрэк Гэлъэ Гухэрэр, къызэрэщыгугъыхэрэр Сапый Юныс къыІуагъ.

— Амалэу щыІэмкІэ ти-цІыфхэм ялъэІу дгъэцэкІэным тынаІэ тедгъэтышт, ащ фэшІ АР-м псэольэшІынымкІэ, транспортымкІэ, псэупІэ-коммунальнэ ыкІи гьогу хъызмэтхэмкІэ и Министерствэ пшъэрылъ гъэнэфагъэ фэсшІыщт, къы Іуагъ Тхьак Іущынэ Ас-

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым ты-

ПАРЛАМЕНТЫМ ия 26-рэ ЗЭХЭСЫГЪУ

Хэбзэгъэуцугъэр агъэцэкІэжьы

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм тыгъуасэ, мэлылъфэгъум и 24-м, и1эгъэ зичэзыу зэхэсыгъом и офш эн хэлэжьагъэх Адыгеим и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан, Премьер-министрэу Къумпіыл Мурат, федеральнэ инспектор шъхьаізу Адыгэ Республикэм щыіз Ліыіужъу Адам, Адыгэ Республикэм и Общественнэ палатэ итхьамат тэу МэщбэшІэ Исхьакъ, федеральнэ, республикэ хэбзэ гъэцэкlэкlо къулыкъухэм ыкlи муниципальнэ образованиехэм япащэхэр, нэмыкlхэу рагъэблэгъагъэхэр.

ЗытегущыІэнхэу мызэгъогум Іофыгъуабэ зэрагъэнэфэгъагъэр хэбгъэкІыжьмэ, зэхэсыгъом иІофшІакІэ ыпэрэхэм зэратек і ырэ шы і агъэп. Республикэ хэбзэгъэуцугъэхэм япроект тІокІмэ ахэплъагъэх, Парламентым иунашъохэм ащыщхэм зэхьокІыныгъэ-хэр афашІыгъэх, федеральнэ хэбзэгъэуцухэм япроектхэм яеплыкІэхэр къараІолІагьэх. КІэкІэу къэпІон хъумэ, агъэнэ-фэгъэ Іофыгъо пстэуми яхьы-

лІэгъэ унашъохэр ашІыгъэх. ЗытегущыІэщтхэм ахэтыгъ «Правительствэ сыхьатым» тегьэпсыкІыгьэу Адыгэ Республикэм ихэбээгъэуцугъэу «Лъфыгъищ ыкІи нахьыбэ зи-Іэ цІыфхэм ыпкІэ хэмыльэу чІыгу Іахьхэр ятыгъэнхэмкІэ фитыныгъэу яІэхэр гъэцэкІэжьыгъэнхэм ехьылІагъ» зыфиІорэр зэрагъэцэкІэжьырэм фэгъэхьыгъэ къэбарэу министрэхэм я Кабинет къыщагъэхьазырыгъэм едэІугъэныр. Депутат куп зэрэк Ізупч Іагъэм

тегъэпсыкІыгъэу а къэбарыр министрэхэм я Кабинет къыщагъэхьазырыгъагъ. А Іофым ехьыл Гагъэу къэгущы Гагъ итхьаматэу Ирина Бочарни-

Ащ къызэриІуагъэмкІэ, кІэлэцІыкІуищ ыкІи нахьыбэ зиІэхэу Адыгеим щыпсэухэрэр нэбгырэ 4212-рэ мэхъух. Тызыхэт илъэсым икъихьагъум ехъул!эу ахэм ащыщхэу нэбгырэ 1467-мэ ыпк!э хэмыльэу ч!ыгу !ахьхэр ятыгъэнхэм ехьыл!эгъэ лъэ!у тхылъхэр къатыгъагъэх. Нэбгырэ 303-мэ чІыгу Іахьхэр аратыгьэх, ащ пае зэкІэмкІи гектар 46-м ехъу агъэфедагъ. Республикэ хэбзэгъэуцугъэр ащагъэцэкІэжьы къалэхэу Мыекъуапэрэ Адыгэкъалэрэ, Кощхьэблэ, Тэхъутэмыкъое, Мыекъопэ, Шэуджэн, Теуцожь, Джэджэ, районхэм. ГущыІэм пае, Тэ-

(ИкІэух я 2-рэ н. ит).

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет -Хасэм

Мэкъу-мэщым ихэхъоныгъэ иІахьышхо зэрэхишІыхьэрэм, ІофшІэнымкІэ гъэхъагъэхэр зэришІыгъэхэм ыкІи илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриГэу Гоф зэришГэрэм афэшГ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Пщыпый Аслъан Къэсэй ыкъом,** Адыгэ Республикэм икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Псэушъхьэхэм къяутэлГэрэ узхэм ябэныжыгъэнымкГэ Адыгэ станцием» ипащэ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриГэу Іоф зэришГэрэм, ІэпэІэсэныгъэшхо зэрэхэльым ыкій гъэсэныгъэм ыльэныкъокІэ къэралыгъо политикэ зыкІэу зэрахьэрэм иІахьышхо зэрэхишІыхьэрэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Новоселова Тамарэ Федор ынхъум, Адыгэ Республикэм гъзсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ иотдел иэксперт-специалист шъхьаІэ.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Щытхъуцізу «Адыгэ Республикэм инароднэ артист» зыфиюрэр Б.С. Шагуджым фэгъэшъошэгъэным ехьыліагъ

иІахь зэрэхишІыхьэрэм ыкІи гуетыныгъэ фыриІ у и Іоф зэригьэцак І рем афэш І щытхъуц І эу «Адыгэ Республикэм инароднэ артист» учреждениеу «Адыгеим лъэпкъ къашъомк Іэ

Хореографие искусствэм ихэхьоныгъэ и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсым» ибалет иартист фэгъэшъошэгъэнэу.

> Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Асльан

къ. Мыекъуапэ. мэлылъфэгъум и 24-рэ, 2013-рэ илъэс

КъэбарыкІэхэр • КъэбарыкІэхэр • КъэбарыкІэхэр

ЯгумэкІыгъохэм атегущыІагьэх

кІагъо къызыщыхъугъэр мыгъэ илъэс 27-рэ мэхъу.

Радиацием ыпкъ къикІыгъэ тхьамыкІагъохэм ядэгъэзыжьын хэлэжьагъэхэм яобщественнэ организациехэм ялІыкІохэмрэ АР-м игъэцэкІэкІо хэбзэ къулыкъухэмрэ зэрэзэдэлажьэхэрэм фэгъэхьыгъэ Іэнэ хъурае щыІагъ. Ар зэрищагъ Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр.

Чернобыль къыщыхъугъэ тхьамыкІагъом Адыгеири къыухьагъэп, нэбгырэ 800-м ехьоу республикэм икІыгъэхэр гумэкІыгъохэм ядэгъэзыжьын чанэу хэлэжьагъэх. Аварием хэтыгъэхэм япсауныгъэ лъэшэу зэщыкъуагъэ, сэкъатныгъэ хэзыхыгъэхэр бэу къахэкІыгъэх ыкІи илъэс къэс ахэм япчъагъэ макІэ мэхъу.

ЛІыхъужъныгъэу зэрахьагъэм ифэ-

Чернобыль атомнэ станцием тхьамы- шъуашэу мы аужырэ илъэситІум Чернобыль щыІэгьэ нэбгыри 104-мэ правительственнэ тын лъапІэхэр зэрафагъэшъошагъэхэр Шъхьэлэхьо Аскэр къыхигъэщыгъ. Нэбгыри 3-мэ ЛІыхъужъныгъэм иорден аратыгъ. Мы тхьамык Гагъор къызыхъугъэм илъэс бэкІае тешІагъэми, ащ идэгъэзыжьын хэлэжьагъэхэр, Чернобыль лІыхъужъныгъэ щызезыхьагъэхэр зэращымыгъупшэрэр ыкІи АР-м игъэцэкІэкІо хэбээ къулыкъухэм алъэкІ къызэрихьэу ахэм ІэпыІэгъу зэраратырэр А. Шъхьэлахъом къы Гуагъ.

Нэужым АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу, Чернобыль щы Іагьэу Евгений Саловым гущы Іэр лъигъэкІотагъ. Федеральнэ фэгъэкІотэныгъэхэу Чернобыль щы Гагъэхэм яІэхэр ягъэгъотыгъэнхэмкІэ Іофэу ашІэрэм къытегущыІагъ. Мы илъэсым инфляциеу щыІэщтым ельытыгьэу чернобыльцэхэм ыкІи мы купым къыхиубытэрэ ветеранхэм аратырэ тынхэр къихьащт илъэсым индексацие ашІыщтых.

АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Галина Савенковам къызэриІуагъэмкІэ, сэнэхьатым епхыгъэ узхэмрэ радиационнэ медицинэмрэ я Гупчэ чернобыльцэхэм яфэІо-фашІэхэр дэгъоу зэрафигъэцэкІэщтым ыуж ит. 2012-рэ илъэсым нэбгырэ 678-мэ япсауныгъэ изытет ауплъэк Гугъ. Амбулаторнэ шІыкІэм тетэу нэбгырэ 385-мэ яІэзагъэх. ИкІыгъэ илъэсым япсауныгъэ зыпкъ рагъэуцожьыным фэшІ нэбгырэ 42-рэ ІэзэпІэ-зыгъэпсэфыпІэ учреждениехэм агъэкІуагъэх. Мы ильэсми нэбгырэ 20-мэ ащ фэдэ лъэІу тхылъхэр къатыгъэх, ахэм ащыщэу нэбгырэ 11-мэ а амалыр арагъэгъотыгъ.

Чернобыльцэхэм къаГэтырэ гумэкІыгъохэм зэу ащыщ унэхэр къаратыным епхыгъэ Іофыгъор. Чэзыур къанэмысызэ ядунай ахъожьыным ищынагъо къэуцу. АР-м псэольэшІынымкІэ, транспортымкІэ псэупІэ-коммунальнэ ыкІи гъогу хьызмэтхэмкІэ и Министерствэ иІофышІэ къызэриІуагъэмкІэ, чернобыльцэхэм, ахэм яунагъохэм псэупГэ амалэу яГэхэр нахышІу шІыгъэным фэІорышІэрэ программэу «ПсэупІэ» зыфиІорэм къыдыхэлъытагъэу 2013-рэ илъэсым ІэпыІэгъу афэхъущтых. АР-м и Правительствэ 2013-рэ ильэсым гъэтхапэм и 27-м унашъоу ышІыгъэм диштэу сомэ миллиони 10 зытефэщт сертификатих аратыщт.

КІАРЭ Фатим.

АтекІуагъэхэм афэгушІощтых

Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ Адыгэ къэралыгъо университетымрэ Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетымрэ игъусэхэу кІэлэеджакІохэм я Урысые олимпиадэ ия III-рэ чІыпІэ зэнэкъокъухэр зэхащэгъагъэх. Республикэ олимпиадэхэр предмет 21-кІэ рекІокІыгъэх. Зэнэкъокъухэр адыгабзэмкІэ, литературэмкІэ ыкІи адыгэ хабзэмкІэ зэхащэгъагъэх.

Олимпиадэхэм республикэм икъалэхэм ыкІи ирайонхэм къарыкІыгъэ кІэлэеджэкІо 637-рэ

КІ уххэр зызэфахьысыжьхэм, жюрим диплом 245-рэ предмет зэфэшъхьафхэмкІэ шІэныгъэ дэгъухэр къэзыгъэлъэгъуагъэхэм афигъэшъошагъ. АтекІуагъэхэр непэ Пушкиным ыцІэ зыхьырэ народнэ Унэм (Адыгэ Льэпкъ театрэм) афэгушІонхэу рагъэблэгъагьэх. Мэфэк Іофтхьабзэу сыхьатыр 3-м ыныкъом рагъэжьэщтым хэлэжьэщтых апшъэрэ еджапІэхэм яректорхэр, гъэсэныгъэмкІэ къэлэ ыкІи район гъэІорышІапІэхэм, гурыт еджапІэхэм япащэхэр, кІэлэеджакІохэр ыкІи ахэм

СИХЪУ Гошнагъу.

КъэбарыкІэхэр ● КъэбарыкІэхэр ● КъэбарыкІэхэр ● КъэбарыкІэхэр ●

Хэбзэгъэуцугъэр агъэцэкІэжьы

(Апэрэ н. къыщежьэ).

хъутэмыкъое районым 2013-рэ илъэсым игъэтхапэ къыщыублагъэу чІыгу Іахьхэр щаратых, зэкІэмкІи нэбгырэ 85-м ячІыгу Іахьхэр афагъэнэфагъэх. Теуцожь районым а Іофыр мэлылъфэгъум и 1-м щырагъэжьагъ, нэбгырищмэ аратыгь, чІыгу Іахь 39-рэ аратынэу агъэхьазыры. Къалэу Мыекъуапэ чІыгу Іахьи 147-рэ щагъэхьазырыгъ, ахэм ащыщхэу 100-р къалэм икъокІыпІэ льэныкьо, 47-р поселкэхэу Родниковскэм, Подгорнэм, къутырэу Косиновым ащаратыщтых. Шэуджэн районым чІыгу Іахь 16 щагъэхьазырыгъ. Аритын чІыгу зэримыІэм къыхэкІэу, Красногвардейскэ районым щыпсэухэрэм лъэІу тхылъхэр къатыгъэхэп. Ирина Бочарниковам зэрэхигъэунэфык ІыгъэмкІэ, чІыгу Іахьэу агъэнэфэгъэ пстэуми инженер коммуникациехэр якІуалІэх пІон плъэкІыщтэп. Гурытым тетэу пштэмэ, къэлэ ыкІи район пстэумэ ащаратыгьэ чІыгу Іахьхэм

япроцент шъэныкъом ехъурэмэ инженер коммуникациехэр

Чыгу Іахь пстэуми инженер коммуникациехэр якІуалІэхэу гъэпсыгъэным ехьылІэгъэ унашъоу Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ 2013-рэ илъэсым гъэтхапэм и 27-м къыдигъэмынеалыажеТиереал феалыТи Іоф дишІэзэ, псэолъэшІынымкІэ, транспортымкІэ, псэупІэкоммунальнэ ыкІи гъогу хъызмэтхэмкІэ Министерствэм пІэлъэ чыжьэм телъытэгъэ проект зэхигъэуцуагъ, министрэхэм я Кабинет рихьылІагь.

Мы Іофым тегущыІэхэ зэхъум Адыгеим и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан зэхэсыгъом хэлэжьагъэхэм агу къыгъэк Іыжьыгъ сыдми ч Іыгу Іахьхэр аратыгъэхэ къодыеу щымытэу, цІыфхэм псэуалъэхэр ашІынхэ ыкІи ащыпсэунхэ альэкІынэу гъэпсыгъэным фэшІ зэкІэ инженер коммуникациехэр ящэлІэгъэнхэ зэрэ-

КІэкІэу къэпІон хъумэ, зэрэ-

фаехэм фэдэу псынкІзу зэшІопхын плъэкІыщт Іофыгъоу ар щымыт нахь мышІэми, кโэлабэ зиІэхэм ыпкІэ хэмыльэу чІыгу Іахьхэр ятыгъэнхэр республикэ хабзэм ык Іи муниципальнэ гъэпсыкІэ зиІэ псэупІэхэм янэплъэгъу рагъэ-

Ау Ирина Бочарниковам къызэриІуагъэмкІэ, пшІэхэнэп мы Іофым федеральнэ хабзэм тапэкІэ зэхъокІыныгъэхэр фишІынхэкІи. УплъэкІунхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкІэ, цІыфхэм мылъку зэрямыІэм къыхэкІэу чІыгу Іахьхэу аратыгъэхэм янахьыбэр аІэ къырагъэхьан алъэкІырэп, зэхэкІыхьагъэхэу щылъых, бэмэ ащэжьы. Арышъ, чІыгу Іахьым ычІыпІэкІэ кІэлабэ зиІэхэм ІэпыІэгъу афэхъугъэным инэмыкІ шІыкІи къыхахынкІи мэхъу.

ЫпшъэкІэ къызэрэщытІуагъзу, зэхэсыгъом нэмык Іофыгъохэми щахэплъагъэх, ифэшъошэ унашъохэр ашІыгъэх. Зэхэсыгъом икІэухым Парламентым и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр Урысыем ипарламентаризмэ и Мафэу мэлылъфэгъум и 27-м хагъэунэфыкІыштым ехьылІагьэу къэгущы Іагъ, парламент Іофш Іэным къэралыгъом мэхьанэу ритырэр къыІотагъ.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Лъэпкъ гъундж

Ныпыр (быракъыр) лъэпкъым итыгъуас, инеп, инеущ... Зы гущыІэкІэ — игъундж. Арышъ, Адыгэ ныпым, лъэпкъ гъунджэм итэлъагъо, тилъэпкъ зэрэдунаеу тыны фишІыгъэ Мыекъопэ культурэр, ишъуашэ кавказ лъэпкъхэм шъуашэ зэрафэхъугъэр, Кавказым щымыщ льэпкъхэми тицые зызэрэрагъэдэхагъэр..

Льэпкъым къыкІугъэ гъогуонэ кІыхьэри, гъогуонэ хьыльэри итэльагьо льэпкь ныпым. Непэ ипхъыхьэ-итэкъоу -ыт емедыфаахашефек үлектех зэращыпсэухэрэри. Ныпым итэльагьо хэкужъыр зипльэпІэ, зипкІыхьэпІэ хэхэс адыгэри, ахэм апэплъэрэ хэкупэс адыга-

Лъыпсырэ нэпсырэкІэ гъэшъокІыгъэ тибыракъ тилІыгъ, тигугъапІ, тигушхоныгъ, хэхэси, хэкурыси лъэпкъым изыкІыныгъ, адыгэ лъэпкъымкІэ тифитыныгъ.

Лъэпкъым ыцІэ зыхьырэ Адыгэ Республикэм лъэпкъ ныпыр хэгъэгу ныпэу къыштэныр инасып къыхьыгъ. Ар адыгэ лъэпкъым Урысые Федерацием хэтэу фитыныгъэ иІэн зэрилъэк Іыштым инэрылъэгъу. Урысые Федерацием хэхэс ткъошхэр ячІыгужъ нэшІукІэ

къыригъэплъынхэ, къырищэлІэжьынхэ зэрилъэкІыштми

-ажетк мыслехые салыфыЩ -еня-етя, еІпалсата фехаженк мэ уасэ афешІы. ЦІыфыгьэ зыхэлъым ышъхьэ елъытэжьы, ибын егъашІо, тегуІыхьэ, епІу, елэжьы... ЫгъашІозэ ыпІугъэ ибын гугъапІэхэр репхых...

-еапсалыг дехаженк-ажетК пІэрэ цІыфым иныпи шъхьэкІафэ фешІы. Ятэ-янэ уасэ фэзышІырэ, зышъхьэ зылъытэжьырэ цІыфыр инып рэпагэ. Ибын ыгъашІозэ зыпІурэ, зылэжьырэ цІыфым иныпи егъашІо. Йбын лъэпкъым идахэ аригъэІоным игугъапІэ езыпхырэ цІыфым инып лъагэу, лъагэу еІэты... Ныпым ыкІуачІэ мыухыжь...

Ау зыми щыгъупшэ мыхъущтыр, ныпым иГусыр зые льэпкъым игъэшІуабз, идэхэІуагъ, чІым зэрэнимыгъэсыщтымкІэ ицыхьэу телъыр

Зэ уетэмэ, ныпыр пшІыкІэ, шъэкіэ, минкіэ къыотэжьы... Арышъ, уасэ фэтэжъугъэшІ

Тырыжъугъэпаг!

Лъагэу, лъагэу тэжъугъэ-

МЭЩФЭШІУ Нэдждэт.

Тигуапэу тафэгушІо

Илъэс пшІы пчъагъэм мышъхьахыжъхэу ялъэпкъ гупсэ фэлэжьагъэхэу, хъупхъэкІэ ацІэ язгъэІуагъэхэу Мамырыкъо Нуриетрэ Шъаукъо Аслъангуащэрэ тыгу къыддеГэу тафэгушГо Адыгеим изаслуженнэ журналист зэрэхъугъэхэм фэшІ. Лъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» инэкІубгьохэр агъэбаеу, агъэдахэу, лъэпкъым шІульэгъоу агу филъыр гущыІэ дахэхэмкІэ ренэу ахэм къыраІотыкІы. Шэуджэн районымкІи къуаджэу МамхыгъэкІи тырэгушхо мыхэмэ афэдэ бзылъфыгъэ чанхэр зэрэтиІэм.

АдыгабзэкІэ къыдэкІырэ гъэзет закъоу «Адыгэ макъэр» лъэпкъымкІэ лъапІэу шыт. Емызэшыжьыхэу лъэпкъым фэлажьэх Нуриетрэ Аслъангуащэрэ. Ахэм гъэзетыр агъэбаи, агъэдахэ. ШІу зышІэрэм бэ шІэн, макІэ шІэн ишІушІагъэ гушІуагъо къыфехьы, яфэшъошэ тын лъапІэр мыхэм къалэжьыгъ.

ЯтхыгъэхэмкІэ джыри бэрэ тагъэгушІонэу, шІоу ашІэрэм насып къафихь зэпытынэу ахэм тафэлъаІо.

ХЬАГЪУНДЭКЪО Щамсэт.

Мамхыгъ.

Сэщэх

Мэфибл зыныбжьхэм къащегъэжьагъэу мазэ хъугъэ шкІэ цІыкІухэр сэщэх. Республикэм ичІыпІэ пстэуми зыщэфыхэрэм афынэзгъэсыщт.

Тел.: 8 928 925 71 32.

ПшъэдэкІыжьэу ыхьырэмкІэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиІэ обществэу «Проворотово» зыфиІорэм мэзи 8 зыныбжь, килограмм 300-м кънщегъэжьагьэу ыкІи ащ нахыыбэ къэзыщэчырэ, «симменталь» лъэпкым хэхьэрэ шкІэхьужь 40;

мэзэ 11 зыныбжь, килограмм 200-м къыщегъэжьагъэу ыкІи ащ нахьыбэ къэзыщэчырэ, щабэ къэзытыщт, «краснопестрэкІэ» заджэхэрэ шкІэ 50 ещэх.

Зыщэфыхэрэм Адыгэ Республикэм ичІыпІэ пстэуми афынагъэсышт.

Зоотехник шъхьа Іэм ителефон:

8 920 557 84 34.

Пчэдыжьым сыхьатыр 8-м щегьэжьагьэу пчыхьэм 5-м нэс шъуфытеон шъулъэкІыщт.

Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъом зыфагъэхьазыры

КІэлэцІыкІухэм ягъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо изэхэщэн пэІухьанэу 2013-рэ илъэсым зэхэубытэгъэ бюджетым сомэ мини 192-рэ къыщыдэлъытагъ. Ащ нэмыкІзу, гъэмафэр къэмысызэ, зызыщагъэпсэфыщт ыкІи япсауныгъэ зыщагъэпытэщт учреждениехэр гъэцэкІэжьыгъэнхэм ыкІи ахэм язэтегъэпсыхьан пэІухьанэу сомэ миллиони 6 къат Гупщыщт.

Роспотребнадзорым АР-мкІэ ипресс-къулыкъу къызэритырэмкІэ, 2013-рэ илъэсым кІэлэцІыкІухэм зызыщагъэпсэфыщт ыкІи япсауныгъэ зыщагъэпытэщт учреждении 101-рэ республикэм къыщызэ-Іуахыщт. Ахэм ащыщэу зыгъэпсэфыпІэ 87-мэ кІэлэцІыкІухэр мафэрэ ащыІэщтых, къалэм дэхыгъэу стационар учреждении 9-мэ, кІэлэцІыкІу санаториеу 3-мэ, зыщяІэзэхэрэ лагерэу 1 ыкІи зы палаточнэ ла-

герь Іоф ашІэщт.

Ахэм зыгъэпсэфыгъом къыкІоцІ кІэлэцІыкІу 15629-рэ ащы Іэщт. Ар ик Іыгьэ ильэсым игьэмафэ зызыгъэпсэфыгъэхэм анахьи нэбгырэ 210-кІэ нахьыб.

КІэлэцІыкІухэм зызыщагъэпсэфыщт ыкІи япсауныгъэ зыщагъэпытэшт учреждениехэм япроцент 67,2-рэ мэлылъфэгъум и 17-м ехъул у хьазырыгъ.

(Тикорр.).

КІэлэеджакІохэр зэнэкъокъугъэх

КъеджэнымкІэ ныбжьыкІэхэм азыфагу щызэхащэгъэ зэнэкъокъоу «Живая классика» зыфиІорэр Адыгэ республикэ кІэлэцІыкІу тхылъеджапІэм щыкІуагъ. Я 5 – 6-рэ классхэм ащеджэхэрэ кІэлэеджакІохэр арых ащ хэлэжьагъэ-

рэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ, Адыгэ республикэ сэнэхьат хэгъэхъо институтыр, Адыгэ республикэ кІэлэцІыкІу тхылъеджапІэр. КъыткІэхъухьэрэ л эужхэр еджэным нахь фэщагъэ хъунхэр, шІэныгъэу естеха мехе ди меха хъогъэныр ыкІи сэнаущыгъэў ахэлъхэр фехнестісциестехістя арых пшъэрылъэу зэхэщакІохэм зыфагъэуцужьыгъэр.

Муниципальнэ уцугъом текІоныгъэ къыщыдэзыхыгъэ нэбгырэ 32-р ары Іофтхьабзэм къекІолІагъэхэр. Ахэр еджэп Іэ программэм хэмыхьэрэ урыс ыкІи ІэкІыб тхакІохэм прозэкІэ тхыгъэу яІэхэм япычыгъохэм художественнагъэ хэльэу, ІупкІэу къяджагьэх. Къы-Іофтхьабзэм кІэщакІо фэхьугьэх зытегущы Іэхэрэм ельытыгьэу

АР-м гъэсэныгъэм- зыкъыдашІыгъ. Анахь дэгъоу зыкъэзыгъэлъэгъуагъэхэр жюрим къыхихыгъэх.

Зэфэхьысыжьэу ашІыгъэхэмкІэ текІоныгъэ къыдэзыхыгъэхэр Мыекъопэ гимназиеу N 22-м икІэлэеджакІоу Бэгъушъэ Алый, Адыгэкъалэ дэт гурыт еджапІзу N 2-м щеджэрэ Прохор Горевыр ыкІи Мыекъопэ районым ит гурыт еджапІэу N 16-м щеджэрэ Анастасия Супруновар. Мыхэр мэкъуогъум и 1-м Санкт-Петербург щы-Іэщт урысые зэнэкъокъум хэлэжьэщтых.

Ахэм анэмык Гэу анахь дэгъоу зыкъэзыгъэлъэгъуагъэхэу агъэнэфагъэх Мыекъопэ районым ит гурыт еджапІэм щеджэрэ Сергей Михайленкэр, Джэджэ районым ит хэушъхьафыкІыгъэ зэтегъэуцожын еджапІэм къикІыгъэхэ Вероника Шарайрэ Петимат Гузиевамрэ ыкІи Тэхъутэмыкъое районым дэт гурыт еджапІэу № 2-м икІэлэеджакІоу Александра Цой.

ПІАТІЫКЪО Анет.

КъэбарыкІэхэр КъэбарыкІэхэр КъэбарыкІэхэр

Япчъагъэ къыщэкІэ

Къохэм къяузырэ африкан- хьафхэр зэшІуахынхэ фае. скэ емынэр щынагьоу щыт, ар къызхахьэхэрэр зэкІэ егъалІэх. Узыр къахэзыгъэхьан зылъэк Іыщтхэр къо сымаджэхэр арых. Анахьэу ар къафэзыхьыхэрэр Іусхэр, хъупІэхэр, мэз гъэхъунэхэр, транспортыр, къо сымаджэхэм къапыкІырэ пыдзафэхэр арых. Джащ фэдэу а уз щынагьор къолэбзыухэм, цІыфхэм, унагьохэм аІыгь былымхэм ыкІи мэзхэм ахэсхэм къахьын алъэкІыщт. Мы узыр цІыфым къеуалІэрэп. Джы къызнэсыгъэм ар зэрэбгъэхъужышт Іэзэгъу уцхэр къаугуп-шысыгъэхэп. Ащ къыхэкІэу къо сымаджэхэм афэшъхьафэу ахэр зыхэтыгъэхэр зэкІэ аукІых. Лы гъэщтыгъэм, чІыгум ыкІи ебзым а узыр къафэзыхьын зылъэкІыщтхэр мэзи 5 — 6-рэ ахэлъых.

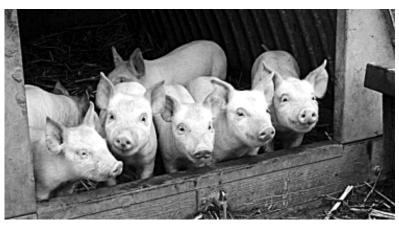
Сымаджэ хъугъэхэр нахьыбэм щылъых, ерэгъэ дэдэу мэтэджых, шІэхэу мэпшъых. Къом ыкохэм, ыныбашъо, ыпшъэ, ытхьак Гумэлъапшъэхэм плъыжь чІыпІэхэр къахиутыгъэхэ зыхъукІэ, ащ фэдэм емынэ узыр къызэреол Іагъэм щэч хэльэп. Мэфи 7 — 10 зытеш ІэкІэ, ащ къохэр елІыкІых.

Узыр къызщахэхьэгъэ чІыпІэр загъэунэфыкІэ, сымаджэ хъугъэхэм афэшъхьафэу километрэ 20-м къызэльиубытырэ чІыпІэм зэкІэ къохэр щаукІых. Урысые Федерацием изаконзу ветеринарием фэгъэхьыгъэм къызэрэдильытэрэм тетэу къохэр зыІыгъхэм ветеринар-санитар шапхъэхэр зэкІэ агъэфедэн--оах Ішеф ді. Ащ фэші къохэр зыхъухэрэм агъэцэкІэн фаехэм ашышых къэралыгъо ветеринар специалистхэм унашьо къызэрафашІырэм тетэу ахэр къызщащэфыгъэхэм афэгъэхьыгъэ къэбархэр аІэкІагъэхьанхэр ыкІи чІ́ыпІ́эм упльэкІун -мехнеалешехевыш дехоалыфоІ кІэ ищыкІэгъэ амалхэр зэрахьанхэр. Джащ фэдэу къэралыгъо ветеринар къулыкъум ишІэ хэлъэу къохэм якъэухъуны нешк, нешк, немешестик, нем лыр ІугьэкІыгьэныр ыкІи фэшъ-

Тызыхэт лъэхъаным Урысые Федерацием къыгъэгъунэрэ чІыпІэм емынэ узыр къыще--фоІ естисахестеф мынесьжым тхьабзэхэу зехьэгъэн фаехэу Урысые Федерацием мэкъумэщымкІэ иминистрэ икІыгъэ ильэсым ичьэпыогъу мазэ зыкІэтхэжьыгъэ унашъом къыдильытэхэрэм атетэу Адыгэ Республикэм ветеринариемкІэ и Гъэ Іорыш Іап Іэ и Іофыш Іэхэм Іофтхьабзэу республикэм щызехьэгьэн фаехэр рахьухьагьэх. Ахэм атетэу специалистхэм зэращаІыгъхэр ауплъэкІу.

Теуцожь районым ит къутырэу Шевченкэм былымхъуп Гэ

ствэ гъусабэхэр иІэхэу сыд фэдэ транспорт лъэпкък и къо псаухэр, къолыр, Іусхэр зезыщэхэрэр къыхагъэщых, унашъоу шыІэхэм адимыштэу къолыр ащэн зэрэфимытхэр пстэуми агурагъа Го. Тигъ Э ГорышІапІэ «Краснодарская межобластная ветеринарная лаборатория» зыфиІорэр игъусэу емынэ узым къохэр щыухъу--фоІ естисахестеф мехнестем тхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэшІуехых. 2012-рэ илъэсым цІыфхэм ахъухэрэ къохэу 1256-мэ лъэу ахащыгъэм изытет ауплъэкІугъ. Ащ дакІоу республикэм -ашефее еІпеІштеменахи еІме хьафхэм емынэ узыр къахэмыхьаным фэшІ къо мин 206-м

инэу «Киево-Жураки» зыфи-Іорэр щагьэпсыгьэу Іоф щешІэ. Ащ къохэр зэрэщаІыгъхэм ветеринар инспекторым рензу гъунэ лъефы. КъохъупІэ комплексым джырэ уахътэм диштэу ІофшІэнхэр зэкІэ щызэхэщагъэх.

- Ехеажалыш еІпаІшфоІиТ рэм къохэм яхъун ыкІи лым иІугъэкІын республикэм зэрэщызэхэщагъэхэр ренэу янэпльэгъу итых, — е о Адыгеим ветеринариемкІэ и ГъэІорышІапІэ ипащэу А. С. ХъокІоным. — Къолыр зыщащэрэ чІыпІэхэм анаІэ атырагъэты. ахэр дезинфекцие арагъэшІых, мехеІпахш, мехеІпатынітест язытет, лыр зезыщэрэ транспортыр ауплъэкІу. Республикэм мэкъу-мэщымкІэ и Министерехъумэ ящыкІэгъэ уцыр ащ ахакІагъ. Ащ дакІоу къо мини 112-м фэдиз хьазырмэ язытет ауплъэкІугъ. 2013-рэ илъэсым республикэм ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм къо мин 58-м фэдизмэ ящыкІэгьэ уцыр ахалъхьагь, мин 36-м ехъум язытет ауплъэкIvгъ.

Аш пыдзагьэч А. С. ХьокІоным къызэриІорэмкІэ, къо пчъагъэу республикэм шахъурэм хэпшІыкІзу къыщэкІэ. Тигъунэгъу Краснодар краим ичІыпІэ заулэхэм ащахъухэрэм емынэ узыр къахахьи, зэкІэ зэраукІыжьыгъэхэм икъэбар зэхэзыхыгъэхэм ежьхэм ячІыпІэхэми къанэсыным щыщынэхэзэ, къоу яІэхэр мэкІэ-макІэу аукІыжьыхэшъ ащэх. Ащ дакІоу къэхъурэ пчъагъэм хагъэ-

хъонэу зэрэфэмыехэр ахэм ренэу къаІо.

Республикэм ветеринариемкІэ и ГъэІорышІапІэ къыфэІорышІэхэрэ бюджет учреждениехэм емынэ узым зыщыухъумэгъэнымкІэ шІэгъэн фаехэм ветеринар специалистхэр афагъэнэІуасэх. Ащ дакІоу былымхэу узыр къызхэхьагъэхэр зыщаІыгъыщтхэ чІыпІэхэр агъэнафэх, къохэр зезыщэщтхэ машинэхэм документэу ящык Іагьэхэр зэрэбгьэхьазырыщтхэ шІыкІэхэр арагъашĺэx.

Краснодар краим къыгъэгъунэрэ чІыпІэм къохэм къяузырэ емынэм фэгъэхьыгъэ карантиныр зэрэщытырахыжьыгъэм къыхэкІэу край администрацием ипащэ 2013-рэ илъэсым щылэ мазэм и 25-м къыдигъэкІыгъэ унашъом къыпкъырыкІыхэзэ, Адыгэ Республикэм къыгъэгъунэрэ чІыпІэм узым фэгъэхьыгъэ Іофтхьабзэхэу щызэшІуахыщтыгъэхэр зэпагъзугъэх. Адыгеим и Лышъхьэ и Указэу 2012-рэ илъэсым мэзаем и 2-м къыдигъэк Іыгъэм шапхъэу гъэцэкІэгъэн фаехэр зэкІэ къыдельытэх. Ащ къызэрэщи Горэмк Гэ, республикэм къыгъэгъунэрэ чІыпІэм къо псаухэр ищыгъэнхэр ыкІи къищэгъэнхэр агъэцэкІэн зыхъукІэ, ащ фэгъэзэгъэ комиссиеу зэхащагъэм унашъо ышІын фае.

— Урысые Федерацием 2012-рэ илъэсым цІыфхэм кьоу ахъухэрэм емынэ узыр къащыхэхьагъэу чІыпІэ 62-рэ къыхагъэщыгъ, джащ фэдэу а узыр мэзыкъохэм къащяузыгъэу чІыпІибл агъэнэфагъ, — eIo А. С. ХъокІоным. — Ащ щыщэу Краснодар краим цІыфхэм ахъурэ къохэм емынэ узыр къяолІагъэу чІыпІэ 26-мэ къащыхагъэщыгъ.

Ветеринариемк Іэ специалистхэм цІыфхэм анахьэу агурагъа о аш оигъор зыгор зк Э емынэ узыр къэзыгъэнэфэрэ шІыкІэ горэ зыщыпсэухэрэ чІыпІэм щыщ къыщежьагъэ зыхъукІэ зэрэзекІонхэ фаехэр ары. Ащ фэшІ чІыпІэ зэфэшъхьафхэм мэхьанэ ин зэтыгъэн фэе а Іофыгъом къыдилъытэхэрэр ащарагъашІэх.

> ЛІЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтбый.

БзэджашІэр къаубытыгъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ къызэритырэмкІэ, мэлыльфэгъум и 15-м къыщегъэжьагъэу и 21-м нэс республикэм бзэджэш Гэгъэ 93-рэ щызэрахьагъ. Ахэр укІыгъэ Іофэу 1, хъункІэн бзэджэшІагьэу 1, тыгъуагьэхэу 35-рэ, гъэпцІагъэ зыхэлъ бзэджэшІэгъэ 11, нэмыкІхэри. Экономикэм ыльэныкъокІэ хэбзэгьэуцугьэр гьогогъу 18-рэ аукъуагъэу къыхагъэщыгъ. БзэджэшІагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 90-рэ хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм къаубытыгъэх, зэхафыгъэр процент 86-м ехъу.

БлэкІыгъэ тхьамафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шІэгъи 3 къатехъухьагъ. Ахэм зы нэбгырэ ахэк Годагъ, нэбгыри 4-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъзу рулым кІэрысхэу водитель 60 гъогу-патруль къулыкъум иІофышІэхэм къаубытыгъ.

Поселкэу Каменномостскэм дэжь речъэк і речьэк і речьы і речь гуащэ амыгъэунэфыгъэ хъулъфыгъэм ихьадэ къызэрэхагъотагъэм фэгъэхьыгъэ къэбар УФ-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ иотделэу Мыекъопэ районым щыІэм идежурнэ часть мы мафэхэм къы Эк Эхьагъ. Следственнэ-оперативнэ купым зэригъэунэфыгъэмкІэ, зидунай зыхъожьыгъэр мы псэупГэм щыщэу илъэс 33-рэ зыныбжь хъульфыгъэр ары. Хьыкум-медицинэ экспертизэм къызэригъэлъэгъуагъэмкІэ, ыпкъынэ-лынэ шъобж хьыльэхэр зэрэтыращагьэхэм къыхэкІыкІэ ащ идунай ыхъожьыгъ.

Полицием иуголовнэ розыскрэ участковэ уполномоченнэхэм яотделэу районым щыІэм икъулыкъушІэхэмрэ зэхащэгъэ Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкІэ мы бзэджэшІагьэр зезыхьагьэу зэгуцафэхэрэ хъульфыгъэр къаубытыгъ. Ар мы поселкэ дэдэм щэпсэу, ыпэкІэ хьапсым дэсыгъ. Ащ къызэриІотагъэмкІэ, нэбгыритІум азыфагу зэмызэгъэныгъэ къитэджагъ, ащ къыхэкІыкІэ хъульфыгъэм утын рихыгъ, нэужым зигъэбыльыжьыгъ. Оперативникхэм яупчІэхэм джэуапхэр къаритыжьызэ, ышІагъэм хъулъфыгъэр еуцолІэжьыгъ. Уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ, уплъэкІунхэр макІох.

КъэбарыкІэхэр • КъэбарыкІэхэр • КъэбарыкІэхэр

ТхылъеджапІэм щыкІогъэ пчыхьэзэхахьэр

Мэлылъфэгъум и 19-м къэлэжъыеу ЦКЗ-м итхыльеджапГэу N 4-м пчыхьэзэхэхьэ дахэ щы Гагъ. Литературэр зикІэсэ тхылъеджэ хъупхъэхэу ныбжь зэфэшъхьафхэм арытхэр ащ хэлэжьагъэх. Библиотекарь гъэсэгъэ Іушхэу Любовь Галецкэм ыкІи Илона Гущинам ядэІунхэу ахэр къэзэрэугъоигьагьэх. ТхыльеджапІэр гуІэтыпІэу, мэфэкІ тепльэ иІэу гъэкІэрэкІэгъагъэ. Учеты перактический мерактический учеты и мерактический и мера

узэІуупчІыхьаныр, узэхэгущыІэныр сыдигъокІи гъэшІэгъоны, ахэм тигуапэу тахэлажьэ. БлэкІыгъэ лІэшІэгъум итхакІохэм ыкІи усакІохэм язакъоп тызгъэгумэкІырэр, ти Адыгей щыпсэурэ цІыф цІэры-Іохэу сэнаущыгъэ ин, зэчый зыхэлъхэм зэ-ІукІэгъухэр адытеІэх. Мы пчыхьэми мэфэкІыр къэзгъэдэхагъэхэм ащыщ Татьяна Чипига исурэтте--еапеалеан мехеалих

гъон. Ар къэлэ сурэттех клубэу «Лэгъонакъэм», илъэс 35-рэ хъугъэу зэльашІэрэ сурэттехэу Аркадий Кирнос зипащэм хэт.

«Вдохновение дарит природа» («ЧІыопсым гужьыдэк іыгьо къыуеты, хэогъуатэ») зыфиІорэ темэр ары Любовь Галецкэр игъэк Готыгъэу къызтегущыІагъэр. Темыр-КъохьэпІэ Кавказым иинэгъэ-дэхагъэ, Урысыем и Гупчэ ыкІи Къохьэп В Европэм яч Іыопс ибаигъэ

сурэтшІыгъэу ыкІи техыгъэхэу тапашъхьэ илъхэм къызэІуахыщтыгъ. Тыкъэзыуцухьэрэ дунаим идэхагъэ гукІэ тыхэткІухьагъэу, авторым ылъэгъурэр, зэхишІэрэр зэрэбэр дгъэунэфыщтыгъ. Тэри мы зэкІэмэ ащыщ тишІыгъэу къытаджэрэм фэдагъ: тынэ гуфаплъэу дгъэплъэнэу, псэ зыпытым ″цIыфи, псэушъхьи танэІу

афэгъэзагъэу тыухъумэхэу, уахътэр тымыгъэхьаулыеу, федэ хэлъэу дгъэкІонэу.

КІэлэцІыкІухэми, инхэми агу щыхъэрэ-щышІэрэр къыраІотыкІыгъ, альэгъугъэм елъытыгъэу усэхэм къяджагъэх. Артистизмэгъэ инэу Наташа Дубининам къызкъуихыгъэр едэГугъэхэм агъэшГэгъуагъ, агу лъэшэу рихьыгъ. ХьакІэкІопІэ унэм мэкъамэм зыщиІэтыгъ, адыкІэ экраным, къэшъо гупсэфым хэтым фэдэхэу, илъэсым иохътэ зэфэшъхьафхэм ясурэтшІыгъэхэр щызэблэкІыштыгъэх. Библиотекарь ныбжык Гэу Екатерина Андрейченкэм къыгъэхьазырыгъэ слайд-шоур авторым ипроизве-

дениехэр нэм къыкІэзыгъэуцоу щытыгъ.

Пчыхьэзэхахьм ыкІэм зэкІэ ащ хэлэжьагъэхэм открыткэхэу Татьяна Чипига иІэшІагьэхэр зытетхэр, ыІапэ акІэдзагъэу, ащыратыгъэх. «Мы мафэр сэркІэ анахь мэфэ гушІогъуагъ», ыГуагъ мэфэкІым щыГэгъэ зы пшъэшъэжъые. Ащ нахь гущыІэ фабэ хэти къыІон ищыкІэгъагъэп. ЩыІэх джащ фэдэ цІыф гъэшІэгьонхэр, ясэнэхьат ашІэрэ кьодыер арымырэу, рыпсэухэу, щыІэныгъэр нахь къабзэ, нахь дахэ, щы ээр пада ээн нахыш ү ашын альэк эу. Т. ЗАЙЦЕВА.

Тхылъеджэхэм ащыщ.

КъэбарыкІэхэр ● КъэбарыкІэхэр ● КъэбарыкІэхэр ● КъэбарыкІэхэр ●

Кощхьэблэ районым ит къуаджэу Еджэркъчае бэмышізу тыщыіагъ. Ащ щыпсэурэ ціыфхэм ящыіэкіэ-псэукіэ, чылэм зэхъокІыныгъэу фэхъугъэхэр къэтлъэгъугъэх. Тыгу къырихьыгъэх — агухэр зэіухыгъэх, іоф гъэнэфагъэхэм апылъых, чіыгур

алэжьы, къоджэ Іофхэм ахэлажьэх. Еджэркъуаехэм зэдеlэжьыныр чlанагъэу пфэlощтэп. Шіыхьафхэр ашіых, гъогухэр агъэцэкіэжьых, къэ-

Чылэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр, иціыф лэжьакіохэм, заом ыкін Іофшіэным, нэмыкіхэми япхыгъэ къэбархэр тигъэзет инэкlубгъохэм къарыдгъэхьащтых.

Ышъхьэ закъо паеп

халъэхэр агъэкъабзэх...

ГущыІэжъ щыІ «Пшъхьэ фэпшГэжьын, цІыфхэмкІэ дэгъу ухъун» ыІоу. Хэти ар зэрэфаеу къыгурыІон ылъэкІыщт. Мэхьанэ купкІэу иІэр зытетым тетэу тинепэрэ тхыгъэ щыгъэфедагъэ мэхъу. Ар къызщыхъугъэ къуаджэр зик Гасэу, щыпсэухэрэр зыгъашІоу, ахэм ІэпыІэгъу афэхъу зышІоигъо кІалэу Мэрэтыкъо Руслъан зыфэгъэхьы-

Предприниматель чанхэм шІэхэу Руслъани къахэуцощт. Ежьыр цІыф шъырыт, шэн гъэтІыльыгьэ иІэуи къытщыхъугъ. Икъэбар къыІотэныр икІасэп.

Ау ар нэжгъурэу зэрэщытыр, гулъытэ зэриІэр ыкІи уахътэм дезыгъэштэрэ зэрэцІыф чаныр тапэкІэ Іофэу ышІагъэхэм къа-

Политехническэ институтым лэжьыгъэр къызэрэуухъумэ--фаахашефев ныхш ша едмытш сэнэхьат зыщызэрегьэгьотым ыуж Апшеронскэ гъомылэпхъэшІ комбинатым ицех ипащэу, Краснодар дэт хьалыгъугъэжъэ заводхэм ащыщ идиректорэу, Новороссийскэ, нэужым Владимирскэ хэкум сэнэшІ заводхэм япащэу Іоф ышІагъ. Джы къыгъэзэжьыгъзу Мыекъуапэ щэпсэу, унагъо иІ, сабыитІу епІу.

Адыгэ къуаем дихьыхыгъ

Руслъан шІэныгъэу зэригъэ--ефек неІшфоІ мехеалытоал шъхьафэу ыгъэцэкІагъэхэм къахихыгъэ сэнаущыгъэр къызахэхьожьым, ежь иунаеу хьызмэт зэхищэнэу тыриубытагъ. Адыгэ къуае аригъэшІынэу фай.

Бэрэ сегупшысагъ къуаер зыщязгъэш і ыщтым. Къалэм дэтэу псэуальэ гори къэсщэфыжынэу сязэгынгыгь, ау къуаджэм заводыр къыщызэІусхымэ нахьыш оу слънтагъэ.

— Сыда, Руслъан, анахьэу къуаер къызкІыхэпхыгъэр? теупчІыгь ащ.

Тиадыгэ къуае зэрэкъэралыгьоуи, ІэкІыб хэгьэгухэми зэлъашĬагъэу щыт. ШĬэхэу кІодырэп, идэгъугъи, иІэшІугъи нэмык къое лъэпкъыбэмэ атекІы. Ар тучан мэкІайхэм бэрэ ательырэп, дэгьоу ащэфы, — къыти ожьыгъ ежьым.

Руслъан бэшІагьэу амыгъэфедэжьыщтыгъэ псэолъэжъэу къоджэ гъунэм Іутыр къыщэфыжьи, бэ ришІылІагъэр. Мыщ тапэкІэ бэшэрэбхэм минеральнэпс ащырагъахъощтыгъ, нэ-

ужым чэтхэр щахъущтыгъэх. Джы дэгъоу зэтырагъэпсыхьажьыгъ. Оборудованиеу ящыкІэгьэщтыр агьэуцугьах. Унэр ины, хъоо-пщау, къабзэ. ЦІыфхэм зызщагъэпсэфын, зыщышхэнхэ, зызщатхьакІын алъэкІыщт чІыпІэхэр хэтых.

Шум шІу фыщылъ

Къуае ипхыныр ІэшІэхэп. Щэм икъэгъотын изакъоми, къин. Джы бэмэ адыгэ къуаер къашІы хъугъэ, лъэпкъ зэфэшъхьафхэм рахышъоу загъэсагъ.

Руслъан къызэрэти ГуагъэмкІэ, щэр къызыІихыщт хъыздехестинистеесе мехеПпаІштем адишІыгъэх, щэм ыуасэ пэшІорыгъэшъэу афитІупщызэ ышІыщт. Къоджэдэсхэми, нэмыкІхэми ар къащищэфыщт. КъыдагъэкІырэр зэрэІуигъэкІыштым, ар зэрищэщтхэм якъэгъотын ыуж ит.

ІэпыІэгъухэм къахэхъо

Заводэу Руслъан къызэІуихыщтым нэбгыришъэ фэдизмэ -фыЩ тшы жага не шыш фо хэмкіэ ащ мэхьанэшхо иі. ІофшІапІэ имыІэу чылэм дэсыр

– Узщыгугъынэу, чылэм ІэпыІэгъу къыфэхъунэу дэсхэм ащыщэу сэльытэ Руслъан, къытиГуагъ Еджэркъое чІыпГэ зыгъэІорышІэжьыпІэм ипащэу Брэфтэ Руслъан. — Заводым Іоф зышІэнэу Іухьэхэрэм лэжьапкІэ къаратыщт, ащ унагъор рагъэшхэщт, рыпсэущт. ІофшІапІэ зымыгьотыхэрэм ящы ак Іэ нахыш Іу къэхъущт.

Джащ фэдэ гупшысэхэр арых Руслъани заводыр чылэм къыщызэІуихыным тезыгъэгушІухьагъэр. Заводым джыри зы псэольэшхо къыгот, ари яшъыпкъэу зэтырагъэпсыхьэ. Мыщ Руслъан шъхьал чІигъэуцощт. Ар цІыфхэмкІи Іэрыфэгъущт. мелыр етлы мехфыП дамыщэу щарагъэхьаджын алъэкІыщт.

Мэрэтыкъо Руслъан рихьыжьэгъэ гухэльышІухэр къыдэхъунхэу фэтэІо. ШІу зышІэрэм шІу фыщыльышь, ежьым игъогуи зэнкІэщт.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш. Сурэтхэм арытхэр: къуае къызщашІыщт заводым чІэтхэм азыфагу Р. Мэрэтыкьор дэт; шъхьалыр зычІэтыщт псэуальэр.

Сурэтхэр Іэшъынэ Асльан

ТХАКІОУ ЛЪЭУСТЭН ЮСЫФ КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭСИ 100 ХЪУГЪЭ

ГъашІэм къыхэнэгъэ ІэшІагьэхэр з

Ильэс 70-рэ фэдиз хьурэ творческэ гьогоу Лъэустэн Юсыф къыкІугъэм адыгэ литературэмрэ культурэмрэ хэмыкІокІэжьын лъагъо ащыхищыгъ. Игъэхъагъэхэм уасэу къафашІыгъэри, цІэ льэпІэ зэфэшъхьафхэу къыфагъэшъошагъэри бэ. А пстэуми ягугъу мымакІэуи тшІыгъэ. Непэ нахь тынаІэ зытетыщтыр ахэр къызкІэкІогъэ, щытхъур къыфэзыхьыгъэ ихудожественнэ тхыгъэхэр арых.

АщкІэ апэрэ лъэбэкъу инэу ыдзыгъагъэр «Аминэт» зыфи-Іорэ рассказу 1936-рэ илъэсым тхылъ шъхьафэу къыдэкІыгъагъэр ары. Тхэк о ныбжык Іэм изэхашІи, игупшыси пытэу зыпкъ зэриуцохэрэм, щы ак Іэм къызыдихьырэ хъугъэ-шІагъэхэр зэфихьысыжьынхэ, ахэр яфэшъошэ эстетическэ шапхъэхэм арилъхьанхэ ылъэкІэу зэрэхъурэм а рассказыр ишыхьатыгъ. Ащ епхыгъагъ урысыбзэкІэ зэрадзэкІыжьи къалэу Ростовна-Дону къызэрэщыхаутыгъагъэри, 1938-рэ илъэсым журналэу «Огонек» зыфиІорэм къызэрэдэхьэгъагъэри. Джаущтэу тхэкІо ныбжыыкІэм иапэрэ произведение зэрэхэгъэгушхоу итхылъеджэхэм алъы Іэсыгъ.

Ащ къыкІэльыкІуагъ 1938-рэ илъэсым къыдигъэк Іыгъэ повестэу «Гъогур Іухыгъ» зыфи-Іорэр. Заом ыпэрэ адыгэ литературэм анахь къыхэщыгъэхэм ар ащыщыгъэу критикэм ельытэ. Шыфым идунай тІоу зыгощыгъэ, кІэмрэ жъымрэ зыщызэпыщыт, зыщызэбэнырэ хъугъэшІэгъабэр, революциехэр, заохэр къызыдэзыхьыгъэ 1917-рэ илъэсыр ары гупчэм итыгъэр. Ахэр къыригъэльэгъонхэу къыхихыгъэри адыгэ къуаджэм исоциальнэ, нравственнэ щыІакІ, ицІыф зэфэшъхьафхэр, ахэм ащыщ кІэлэ ныбжыкІэу ПщыукІ Аслъан, ащ ищыІэныгъэ гъогу, инасып. ТхакІом иІэпэІэсэныгъэ зэрэхахъорэм, итворческэ амалхэм зызэраушъомбгъурэм мы повестыр яшыхьатыгь.

«Адыгэ новеллэхэр» зыфи-Іорэ тхыль угьоигьэ-зэгьэфагьэу льэпкъ фольклорыр льапсэ зыфэхъугъэр 1939-рэ илъэсым къыдигъэкІыгъ.

Мы адыгэ новеллэхэм ахэлъ гупшысэхэр къебэкІыхэу гъэпсыгъэ 1940-рэ ильэсым ытхыгъэ рамэу «**Налмэс**» зыфиІорэри. Жанрэм зэрихабзэу, ащ еплъыкІэхэр, зекІуакІэхэр, цІыф шэнхэр нахь щызэпыщытых, щызэбэных. УзІэпащэу, куоу гъэпсыгъэх пшъэшъэ ныбжьыкІэу Налмэс, ащ ятэжъэу ЛІыхъур, цІыфыгъэр, шъхьафитныгъэр къэзыухъумэрэ, зэфэныгъэм ибэнэкІо пхъашэхэу ХьапакІэрэ Ахьмэдрэ яобразхэр.

Апэрэ илъэсым къыщыублагъзу аухыфэ нэс Лъзустэн Юсыф Хэгъэгу зэошхом хэтыгъ. Ащ къызыхэкІыжьым, Адыгэ шІэныгъэ-ушэтын институтым щылэжьагь, ІорыІуатэхэм яугьоин, язэгъэфэн, якъыдэгъэкІын изакъоуи, гъусэхэр иІэхэуи бэрэ Іоф адишІагъ. Хэку гъэзетми иІофышІэуи илъэс пчъагъэ къызэпичыгъ, хэкум итхакІохэми япэщагъ. А пстэуми адакІоу литературэ ІофшІэныри зэпигъэущтыгъэп. ЗэкІэми зэлъашІэрэ романэу «Къушъхьэр къэнэфы» зыфиІорэри 1949-рэ илъэсым къыдигъэкІыгъ. Ар Хэгъэгу зэошхом фэгъэхьыгъэ апэрэ произведение инэу щытыгъ. Илъэс 40 фэдиз ащ тешІэжьыгъэу заом фэгъэхьыгъэ ятІонэрэ романэу «Насып нал» зыфиІорэр ыт-

«Къушъхьэр къэнэфым» ыуж рассказхэу, очеркхэу, драматургическэ произведениехэу ытхыгъэр макІэп. А пстэумэ зэхэубытагъзу эпическэ купкІ зиІэ произведение иным — романзу «Ожъубаныкъохэр» (1962) зыфиІорэм къыфащагъ. «Колхоз романкІэ» зэджагъэхэу а лъэхъаным хэгъэгу литературэшхом чІыпІэ ин щызыубытыгъагъэм ижанрэкІи икъэІотэкІэ-къэгъэльэгъуакІэкІи Льэустэн Юсыф ипроизведение пытэу хэуцогъагъ. Адыгэ къуаджэм ижъыкІэ къырыкІуагъэри непэ изытети дэгъоу зышІэрэ, унэгъо хъызмэти мэкъумэщ Іофхэми къахэхъухьэгъэ тхакІом чылэм ицІыфхэр, псыхьоу ахэр зинэпкъ тесхэр, игубгъохэр, иурамхэр гуфэбэныгъэшхо афыриЈэу къетхыхьэх. ЧІыпІэ ин зыубытырэр цІыфым итеплъ, игъэпсыкІ, изекІуакІ. Ащ игукъэбзагъэ, ишъыпкъагъэ, изэфагъэ, цІыфыгъэ напэр къызэриухъумэрэр, унагъом, ныбджэгъумэ, обществэм апашъхьэ пшъэдэкІыжьэу къыщыхафэрэр сыдигъуи мы романми адрэ ипроизведениехэми ренэу ащыкІигъэтхъыныр итхэкІо нэшан. Ахэр зэкІэ щызэгъэуІугъэх Ожъубаныкъомэ яунагъоу къыгъэлъагъорэм, анахьэу унагъом ышъхьэ Осмэнрэ ащ ыкъоу Асхьадрэ.

Мы романым къыкІэлъыкІогъэ уахътэри ІофшІэгъэ зэфэшъхьафхэмкІэ ушъэгъагъэ. Итхылъхэр урысыбзэкІэ зэдзэкІыгъэнхэм апыльыгъ, очерк зэфэшъхьафхэр гъэзет, журнал нэкІубгъохэм къащыхиутыгъэх. Ащ фэдизми «Гъогур Іухыгъэм» пыдзэгъэ художественнэ гупшысэм хэтыгъ. Ащ къыздихьыгъ романэу «Пшъашъэмэ янэ**фылъ**» зыфиІорэри (1970). А лъэхъэнэ Іужъум тхакіом джыри зызыфегъазэм нахь ынаІэ зытетыгъэр нахыыпэкІэ тхэн, еджэн амал зимыІэгъэ адыгэхэм ар къызэраІэкІахьэрэр, еджапІэхэм якъызэІухын, кІэлэегъаджэхэм ягъэхьазырын, а пстэуми ягупчэ адыгэ пшъэшъэжъыехэр, бзылъфыгъэр зэриуцохэрэр, адыгэ интеллигенцием икъежьапІэхэр, нэмыкІ Іофыгъошхохэу культурэм игъэпсын епхыгъэхэр арых. Мыхэмэ ахэгъэщагъэх унэгъо кІоцІым хэбзэбзыпхъэу илъхэр, хъулъфыгъэбзыльфыгьэ зэфыщытыкІэхэр. ЧІыпІэ ин зыубытырэмэ ащыщых тхьэшІошъхъуныгъэр, нэмыкІ Іофыгъохэу цІыфым

идунэететыкІэ, игупшысэ, ишІошІ зэпхыгъэхэр. Сыдигъуи зэрихабзэу, а пстэури къыригъэгъэлъэгъонэу тхакІом зы адыгэ къуаджэ хехы. Ыпэрэ романхэм -енк емеашьашП», емеалитыатк фылъ» социальнэ щыІакІэм икуупІэхэм, ахэм язэхэфын тхакІор нахь зэращыльыІэсыгъэр, психологическэ сурэтэу, къытыхэрэр нахь ІупкІэу, нахь куу зэрэхьугьэхэр нафэ къыпфешІы. Анахьэу ар къызыхэщыгъэмэ ащыщ Бэрчэт Къайтмэсрэ ащ ишъхьэгъусэ Хъаджэтрэ язэды--ыч дехеТиытышыфес-еТиеПыш лэм къагъэкІогъэ кІэлэегъэджэ ныбжык Гэу Мамрыкъо Даутэ, ащ ипкъыгъо-лэгъу пшъашъэхэу Кулизар, Кунац, Сусан. Ефэнд хъунэу фежьэгъэгъэ Адшэсэу нэужым кІэлэегъэджэ гъогум техьажьыгъэм къырыкІуагъэми узІэпещэ. Лъэустэн Юсыф ипроизведе-

ниехэм, романхэри зэрахэтэу, анахь къахэщырэ нэшанэмэ ащыцыр зэкІэ ытхырэм, къыгъэлъагъорэм хъугъэ-шІэгъэ шъыпкъэр, щыІэгъэ цІыфыр лъапсэ афишІыныр ары. Ащ емыпхыгьэу пІон плъэкІыщтэп публицистикэ мэкъамэр, очерк плъышъор загъорэ къытекІохэу зэрэхъущтыгъэри. Романхэм хъугъэ-шІагъэхэу, цІыф нэшанэхэу ащызэфихьысыжьхэрэр щы ак Іэм пэблагъэхэу, ащ къыхэхыгъэ шъыпкъзу зэрэщытхэр зэхыуагъашІэщтыгъэмэ, очеркхэм ягерой шъхьаІэхэм афэгъэхьыгъэ гупшысэхэм художественнэ зэфэхьысыжь инхэр аришІылІэщтыгъэх. АщкІэ Социалистическэ Іофшіэным иліыхъужъхэу Цуамыкъо Аслъанчэрыерэ Янэкъо Исхьакърэ афэгъэхьыгъэ повестьхэм уалъыплъэныри гъэшІэгьоны. НэмыкІ тхыльэу «ШІум ильэгьохэщхэр» зыфиІорэм дэт очеркхэми щы акІэм игъэпсэкІо дыф зэфэшъхьафхэм яобразхэр дэгъоу къыщызэІуихыгъ. Къоджэ лэжьэкІо хьалэлыр шІу уигъэлъэгъоу, мыпсэу-мылажьэм угу щигъэкІэу, удигъэхьащхэу ренэу къегъэлъагъох. Арыба ипроизведениябэм къуаджэм икъэтхыхьан пэублэу зыкІыряІэри.

Ар нэрлъэгъу къыпфешІы «Джары икъэхъукІэр» (1979)

зыфиІорэ гукъэкІыжь тхыльыми. Мыщ ежь тхакІом щыІэныгъэ гьогоу къыкІугьэм фэгьэхьыгьэу хэтыр бэ. ИцІыкІугьо ильэсхэр, иеджэгъу, иныбжыкІэгъу, литературэм хэхьанэу зэрэхъугъэр, заом зэрэхэлэжьагъэр, зэо ужым зэхэшэн ІофшІэнэу тхакІохэм я Союз щызэтырихьагъэр, хэку гъэзетым зэрэщылэжьагъэр, ІорыІуатэмэ яугъоякІоу, язэгъэфакІоу зэрэщытыгъэр — бэ ащ фэдэў тынэгу къыкІигъэуцожьырэр. Анахь унаІэ зытеудзэу къыхэщырэмэ ащыщ апэрэ тхакІохэм языщэлІэгъэ хъугъэ-шІагъэхэр, апэрэ произведениехэр къызэрэхаутыгъэ шІыкІэхэр, Т. КІэращэм, А. Хьаткъом, И. Цэим афэгъэхыгъэ гукъэкІыжьхэр, ежь ипкъыгъо-лэгъухэу а лъэхъаным литературэм къыхахьэ-- Іліамен, деаліахпядеє мехеаліатрі хэри. Ежь тхакІор къызщыхъугъэ къоджэ цІыкІоу Шыхьанчэрыехьаблэ фэгъэхьыгъэ сатырхэми уябгъукlон плъэкІыщтэп. «Къоджэ цІыкІу сэ сыкъыздэхъухьагьэр... Унэгьо тюкІиплІ нахь мыхъурэ чылэ цІыкІур икІыхьэкІэ Псэкъупсэ нэпкъ зы сатырэу рекІокІыщтыгъэ» еІошъ, етІанэ ичІыопс къетхыхьэ.

Ащ фэдизэу ыпсэ зыхэтІагъэу, кІуачІэ къезытэу зыщыгушІукІыщтыгъэ къуаджэр емыни, тэлауи, зауи къыхэмыхьэу, адрэ бжъэдыгъу къоджэ бэк аемэ афэдэу чІым зэрэтекІодыкІыгъэр, хыІэрышІым зэрэчІырагъэхьагъэр игумэкІ. Ащ ыужи Лъэустэныр къуаджэр зыдэщысыгъэм бэрэ кІощтыгъэ. Хы-ІэрышІ теплъаджэу темэнышъо зытеорэр цІынэ-цІынэу гум къитІысхьагъэу, гухэкІ-гукъанэм зэлъиІыгъэу къэкІожьыти, егъашІи щымыгъупшэжьыщт чІыпІэхэр гукІэ, къэшІэжькІэ ытхыжьыщтыгъэх.

Ар льэшэу къыхэщыгъ иаужырэ тхыльэу «Шьэокlасэ икьэбархэр» зыфиІорэми. Мыр зэрэпсаоу пштэмэ, Льэустэн Юсыф итворческэ ІэпэІэсэныгъэ илъэныкъо хэхыгъэхэр къыхэщыгъэх. Мыр романэп ыкІи повестэп, къэбарыжъхэр, ІорыІотэжьхэр, хъугъэ шъыпкъэхэр лъапсэ зыфэхъугъэ новеллэхэу, рассказхэу, очеркхэу гъэпсыгъэх, льэпкъ сэмэркъэу дахэм, бзэ баим пытэу зэкІиубытагъэх. Ежь тхакІом ишІошъхъуныгъэ ини ахэм ахэтыжь.

Тхыльым тыгьосэрэ мафэми, непэ изытети уарегъэгупшысэ, шІум, дэхагъэм, жьы мыхъужьырэ цІыф нэшанэхэм уактыфегъэущы, уафепІу.

Льэустэн Юсыф аужырэ илъэсхэм романыкІэ Іоф дишІэщтыгьэ, адыгэ гущыІэжьэу «Псэр **аты, напэр ащэфы**» зыфиІорэри шъхьэу фишІыгъагъ. А ымыухыгъэ романыри зэрахэтэу ытхыгъэхэм кІуачІэ къязытырэр гузэхэшІэ, гупшысэ инхэр ахэм цІыфхэм къазэрэфагъэтэджхэрэр, джэмэкъэ лъэшэу къахэІукІырэр арых: уцІыфмэ, уицІыф напэ гъэлъапІэ, уилъэпкъ итыгъуаси инепи зэгъаш Іэ, инеущырэ мафи фэгумэкІ, лІэшІэгъумэ къапкъырихыгъэ байныгъэм хэгъахъу, ар гъэбагъуи уаужкІэ къикІыщтхэм къафыщын.

МАМЫЙ Руслъан.

Къэтэбэ шъабэу уцышъо плъышъом

Жъогъо пшІыкІутІур щызэпэшыгъ.

Мамыр нэшанэу, щэбзищ дышъашъом

Тхыпхъэ тамыгъэу зызэбли-

Хэгьэгү ныпыр огум щышІэ-

ЧІыпІэ пшІыкІутІум ижьо-

гьо лъагъу. ЗэкІэмэ апэ, Убын дзэр Іутэу, КъэзыгъэІагъэр нарт зэолІ

Мамыр быракъэу зекІор къэ-

ХьакІэр тикІасэшъ, къетэгъэблагъ.

Лъэпкъ хэбзэ дахэкІэ тиунэ

Ащ фырахьащтыр лылыбжьэ лагь.

Зэкъош тамэу, жьым щыбыбатэу, Зышъхьагъ щыхьарзэрэр

Ордэ үнэжъ. ЛІэхъусэ Хасэр, нарт изэфэ-

Зыщыусагьэр Алэдж ихэ-

Лъэпкъ зэпэІапчъэр зэфэсы-

Адыгэ пстэүмэ ягугъэ пІалъ.

Тихэку ныпы тытеунэжьынэу,

Тэ къыддэхъущтымэ анахьы лъапI.

ТЭУ Аслъан.

къ. Мыекъуапэ.

Зэман къиным укъыхэхъу-

МэшІо гъогуер къызэпыпчыгъ,

Адыгэ цІыфхэр ем ритэкъухьи,

О лъэпкъ ІуданэкІэ зэупхыжьыгъ.

Ей! Тилъэпкъэгъоу дунаим тетыр.

Тызыгощыщтыгьэ ильэсхэр блэкІыгъ! Хэкужъ тхьамыкІэу зэ-

шъунэкІыгъэр, Жъогъо пшІыкІутІукІэ

къыгъэзэжьыгъ! Тапэ итыгъэхэр орэрэхьа-

Цыхьэу къытфашІырэм

Адыгэгухэр быракъым зэ-

Ар тэгъэлъапІэмэ — тэ

тызыбын! Быракъ уцышъом ычІэгъ

тычІэтэу Хэкум ыкІуачІэ тэ хэдгъэ-

Жъогьо пшІыкІутІур ташъхьагъ итэч

Лъэпкъ Іэтыжьыным игьогу тырыкІон! ХЪУРЭТЭ Къэплъан.

Зыбээ ныкъом гуныкъуагъэ ущигъакІэрэп

ЗЭЛЪАШІЭРЭ КІЭЛЭЕГЪЭДЖЭШХУАГЪЭУ, ГЪЭСЭКІУАГЪЭУ А. С. МАКАРЕНКЭР КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭСИ 125-рэ МЭХЪУ

ПІуныгъэр дышъэм нахь лъап1

А. С. Макаренкэр гъэсакІэм, егъэджакІэм, зэкІэ къыткІэхъу--остестя ведет сопеси медехеск тыгъэным Іоф зэрэдэпшІэщт къодыер арымырэу, пІуныгъэ хабзэхэм, егъэджэкІэ амалхэм яшъэфхэр зышІапэу, зыушэтыгъэ гъэсэгъэшхуагъ. Антон Макаренкэр цІыфыкІэм ипІункІэ зышъхьамысыжьэу Іофышио зышІагъэхэм ащыщ.

ІэкІэлъ хъугъэгъэ шІэныгъэкъулайныгъэхэр, щыІэныгъэ зэфэхьысыжьхэр, ежь ылъэгъугъэу, пэкІэкІыгъэм япхыгъэ пстэумкІэ научнэ тхыгъабэ ыкІи произведение гъэшІэгъонхэр («Педагогическая поэма», «Флаги над башней» зыфиІохэрэр) егъэджэн ІэпыІэгъу мыушъокужьхэу

къыІэкІэкІыгъэх. Мы зыцІэ къетІогъэ тхылъхэр къызыдэкІыгъэхэм илъэс 70-м нахьыбэ тешІэжьыгъ.

Непэ Урысыем еджэпІэ 1000 Іэпэ-цыпэ Макаренкэм ишапхъэкІэ Іоф ашІэу ит. Ахэм ежьежьырэу ашъхьэ аІыгъыжьы: уахътэр кІэзыгъэнчъэу агъэфедэзэ, егъэджэным готэу Іоф зыфашІэжьы — псэуальэхэр ашІых, щыгъын лъэпкъ зэфэшъхьафхэр адых, еджэпІэ чІыгужъыеу, чъыгхатэу яІэхэм адэлажьэх, гъомылэпхъэ зэфэшъхьафхэр ашІыхэзэ хьалыгъур, тхъурыжъэхэр, пхъэшъхьэ-мышъхьэ гъэгъугъэхэр, ахэм акІэфыгъэ псыр — бэ, бэ къэппчъынкІэ, ащэх.

Ахэм еджэным игъусэу охъ-

тэ лыеу къыдафэрэр шІуагъэ къытэу ащагъэфедэ. КІэлэцІыкІумкІэ анахь мэхьанэ зиІэр ежь-ежьырэу зыфэгумэк Іыжьэу, сыдымкІи зыгорэ зыфишІэжьэу есэныр ары. Адыгэ пІуныгъэми ижъыкІэ ары лъапсэу иІагъэр. ИлъэситІу-щы зыныбжымкІэ ІэпкІэ-лъапкІэу щытыныр, иджэнэ цІыкІухэр ымыушІоиныр, иджэгуальэхэм афэсакъыныр, зыджэгухэкІэ ахэр ячІыпІэ ыгъэуцужьынхэр пІуныгъэ мэхьанэ зиІэх. Ахэм афэдэ къабзэу, сабыир цІыкІузэ зэхэтыкІэ-шІыкІэхэми афапІу:

сэлам хыныр, дэІоныр, на--ыІшеф еалынетыап мыажыах мехажетет-аженен — финеал ны-тыхэм, кІэлэпІухэм, кІэлэегъаджэхэм шъхьэкІафэ афашІын зэрэфаер, ахэм аІорэр зэхахэу ыкІи агъэцакІэу щытхэмэ, цІыф дахэ зэрэхъущтхэр агурагъа Го.

Макаренкэм игъэсэкІэ шапхъэкІэ еджэныр, ІофшІэныр ыкІи гущыІэр псынкІэу птхьакІумэ ихьаныр апэрэх.

Ау джырэ льэхьан, гухэкІми, адыгэ лъэпкъ пІуныгъэм фэдэ къабзэу, кІэлэегъэджэшхуагъэу А. С. Макаренкэм игъэсэкІэ шапхъэ (ипедагогикэ) икъоу агъэфедэжьырэп. Ащ ишІуагъэ къэкТуа е Іофыр нахь къегъэхьылъа?

Мы упчІэм иджэуапэу мэхъу щы ак Іэм хэхьухьэрэ мыхьомышІагъэхэр: непэ сабыйхэри, еджэкІо цІыкІухэри къызэрэхъу имэщэу урам щы ак Іэм егъэ-к Іодых. Пуныгъэ тэрэз агъотын амал гори нахьыбэм яІэп, арышъ, мыгъэсагъэр къябэкІв. ГъэпсыкІэ-шІыкІэ икъу зэрахэмылъым имызакъоу, лъэбэкъу пхэнджхэр ашІых, мыдаІо мэхъух. Зыныбжь имыкъугъэхэм къахэкІых бзэджэ-

шІагъэхэр зезыхьэхэрэр ыкІи пщыныжь атыралъхьэу (тыгъон, укІын, ешъон-бэнэн, нэмыкІхэмкІи) агъэтІысыхэрэр. Ау Урысыем мыщ фэдэ колониябэу итхэм адэсыгъэхэр аныбжь зикъукІи бэрэ хьапсым дэфэжьыхэу къызэрэхэкІырэм урегьэгупшысэ гъэсэкІэ амал икъухэр джырэ лъэхъан уасэ къытэу зэрэщамыгъэфедэшъухэрэм. Джары мы уахътэм А. С. Макаренкэм иопыт ин зыфэгъэзэжьыгъэу гъэфедагъэмэ ишІуагъэ къэкІоныгъэм уезыгъэгуцафэрэр, ау, гукъаоми, а еджэкІэ-гъэсакІэр, пІуныгъэ хэбзэ шІагъор агъэфедэжьырэп.

Хэтрэ цІыф лъэпкъкІи анахь мэхьанэ зиІэр пІуныгъэр ары, джары ар дышъэм нахь лъапІэ зышТырэр. Ащ ищыс А. С. Макаренкэм и Іофш Іэгъэш хоу непэрэ мафэхэмкІэ анахь ІэпыІэгъу-Іэрыфэгъу хъун ылъэ-

кІыщтыр.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ИСКУССТВЭМРЭ СПОРТЫМРЭ

Китаим щызэригьэшІагьэр хыгъ. 1993-рэ илъэсым зыфэчІагъэуцох. Адамэ ытыкъын егъэфедэ

ИцІыкІугъом къыщегъэжьагъэу Ахэджэго Адам уахътэм игъэфедэн мэхьанэшхо ритэу къэтэджыгъ: мышъомылмэ апылъэу щысыныр, шІуагъэ зыхэмылъ къэкІухьанхэр икІэсагъэхэп. Непи ащ тет, ыгу етыгъэу Іоф ешІэ. Адам шъырыт, хьалэл. Щы-Іэныгъэр икlас, ащ куоу хэплъэ,

дэгъуми дэими гу алъетэ. ТапэкІэ тищы ІэкІэ-псэукІэ мыдэеу щытыгъ, адыгэхэмкІэ хэбзэ-зэхэтыкІэ дахэхэу фыІр Імымен дехестисткт лъэпкъхэм янэрылъэгъугъ, тагъэшІагьощтыгъ, къытэхъуапсэщтыгъэх. Сыда джы къэхъугъэр, сыд мыхъо-мышІэха тищыГэныгъэ къыхэхьагъэхэр, тыдэ ахэр къикІыгъэха? Нафэ, «зэхьокІыныгьэкІэ» зэджэгьэхэ ильэсхэм ахэр къыздахьыгъэх, льапсэ адзыгь. Тхьамык Гагъу ыкІи емыкІу зы куп ахъщэм ыгъэутэшъуагъэу, чІым темыфэжьыхэрэм фэдэу зашІоинхэу, зашІошІыжьхэу зэрэзекІохэрэр. Ахэр зигъот макІэхэм япэгэкІых, кІэнэкІалъэ ашІыхэуи мэхъу. Ащ фэдэ емыкІу зекІуакІэхэр Адам еумысых.

СызышІошІыжьын, зызгъэинын ыІомэ, кІалэр чІыпІэ ит. ГъэхъэгъэшІухэр ышІыгъэх, спортым ылъэныкъокІэ цІэрыІу, ахъщи егъоты, ищы Так Ги дэгъу. Ау зышІошІыжьырэп, «апэ сыкІонышъ, сыуцун» ыІорэп цІыфыгъэ хэлъ, укІытапх, адыгэ хабзэхэр елэжьых.

Псэйтыку гурыт еджапІэм чІэсыгъ спортым зыфигъасэу зеублэм. Дзэ къулыкъум защэм, спортым нахь ишъыпкъэу пыхьэгъагъ, зэнэкъокъухэм ахэлажьэщтыгъ, хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр бэрэ къыхьыгъэх. Къулыкъу ужым апшъэрэ гъэсэныгъэ зэригъэгъотыгъ, нахь льэшэу спортым зыритыгь. Каратэ спорт лъэпкъым илъэсибгъо пылъыгъ.

Нэужым ар зэблихъугъ, ушу спорт лъэпкъым пыхьагъ, ищы-Іэныгъи ащ рипхыгъ, гъэхъагъэхэр ышІыхэу ыублагъ.

1987-рэ илъэсым Адамрэ ащ иныбджэгъоу Джэлэлэ Ибрахьимрэ Краснодар ушумкІэ еджапІэ къыщызэІуахыгъагъ. Къыблэ къокІыпІэм ихэгъэгухэм къарыкІырэ зекІохэр бэрэ еджапІэм къычІахьэщтыгьэх. СССР-м илъэс 20-рэ зэдзэкІакІоу Іоф щызышІэгьэ Ян Жун натІзу нэбгырищ къзуцу. Нэб-Чан джащ тетэу Адамэ нэ Іуасэ гырэ пэпчъ ытыкъын чанфэхъугъ. «Китаим ушум иис- шъхьэупсым фэдэу пчыпэхэр фагъадэ, ау СССР-м ушур кусствэ дэгъоу щашІэ, ащ умыкІоу а спорт льэпкьыр икьоу къыпІэкІэхьащтэп» къыриІуагъ мастерым.

Ушум нэмыкІэуи еджэх: Син-и. Ар псэмрэ пкъышъолым щыщхэмрэ зэдеГэхэу зышІырэ «Іэбжым зау», — eIo Адамэ. — Ар къызежьагъэр пачъыхьэу Сун ыІэ Китаир зильыгъэ 960-рэ ильэсым къыщегъэжьагъэу 1279-рэ илъэсым нэс ары. А спорт лъэпкъым Китаим щыщ полковникэу Юй Фэй ыцІэ епхыгъ. ЛІэшІэгъу пчъагъэрэ а спорт лъэпкъым китайцэхэр шъэфэу пылъыгъэх. Нэужым а бэнакІэм пащэу фэхъугъ мастерэу Ли Ляо Нань. ИпсэупІзу Хэбэу къызэкІожьым, Син-и бэнакІэм фигъасэхэу ыублагъ.

Ащ тетэу ушум иеджапІэ къалэу Баодинь къыщызэІуадэ къэмыхъугъэ хъугъэ-шІагъэ еджапІэм къыщыхъугъ: хымэ хэгьэгу къикІыгьэ кІалэ еджапІэм къычІэфагъ — ар Псэйтыку щыщэу Ахэджэго Адам арыгъэ.

Баодинь дэт еджап Іэм к Іэлэегъаджэу а лъэхъаным щылажьэщтыгъ Ян Лао. Ар дзэм къыхэкІыжьыгъэ полковник, шъхьафит бэнакІэмкІэ Китаим пчъагъэрэ ичемпионыгъ. КъыгъэшІагъэм китайцэ нэмыкІ римыгъэджагъэми, Адамэ кІэлэегъаджэ къыфэхъугъ. Бэмэ къадэмыхъугъэр Адамэ инасып къыхьыгъ.

Ушу спорт лъэпкъым Китаим лъытэныгъэшхо щыфашІы, ащ къыхэкІыкІэ ижъырэ зекІокІэ-шІыкІэхэр мыщ щагъэцакІэх. Видеокассетэу мыщ щытырахыгъэ горэм къегъэлъагъо: Адам щыт, ащ пэчІыащ фэдэу щы къычІагъэуцо, спортсменхэр зэкІуалІэхэу аублэ. Ащ рэхьатэу уеплъын плъэкІырэп. КІэлэегъаджэм Іэ къешІы, ушэтынхэр къызэтырагъэуцох — ушэтыныр дэгъу дэдэу гъэцэкІагъэ хъугъэ: кІэлэегъаджэм ичатэрэ еджапІэм ибыракърэ зыфагъэшъуашэхэрэр зыдатхэрэ тхылъым Псэйтыку щыщ адыгэ кІалэм чІыпІэ щегъоты.

ШъхьэкІэ чырбыщыр пкъутэным пае кІуачІэ шъхьэм щызэІубгъэкІэн фае. А кІочІэ дэдэр пкъынэ-лынэмэ къахэпщынышъ, а чырбыщым унэмысыхэу пкъутэн плъэкІыщтэу Адамэ ельытэ. Ахэр ащ тетэу хьунхэм пае ильэс пчъагъэрэ зыбгъэхьазырын фае. СыхьатитІу горэмкІэ гущыІэгъу къыфэхъурэм ипсихикэ «къызэІишІэн», ыгъэІорышІэзэ, ыгъэгушІон е ыгъэгъын елъэкІы.

Ушу бэнакІэр искусствэм

спорт закъокІэ щалъытэщтыгъэ. Ар тэрэзэп. Джары СССР-м ушу бэнэнымкІэ ифедерацие къызыфыхэкІыжьыгъагъэр. Ежь зэрилъытэрэмкІэ, ушур пкъыгъуабэу зэхэт: спорткомплексхэм ягъэцэкІэн итехникэ зэхэлъ, шъхьэзэкъо зэбэныр, Цигуныр.

ЦІыфхэр къыкІэупчІэхэу мэхъу: Адам мэІаза? Ары, мэ-Іазэ. Щысэхэр щыІэх. Краснодар мэрэу иІэгъэ Валерий Самойленкэм машинэ зэутэкІым ылъакъо зыщэфыкъом, ыгъэхъужьыгъагъ. Краим и Къэралыгъо банк зыгъэІорышІэщтыгъэ А. Митягиным ишІуагъэ ригъэкІыгъагъ. Самолетым исхэу быбыхэзэ, игъогогъу кІалэхэм ащыщ иІоф дэи зэхъум, Адам ащ дэжь Іухьагъ, такъикъ заулэкІэ кІалэр нахьышІу хъужьыгъагъэ.

- Тэ, адыгэхэм, тишэн-зекІуакІэхэм, тикультурэ афэдэхэр Китаим исхэм ахэлъ, е По Адам. — Загъорэ сэ къысшІошІы китайцэхэм адыгэ хабзэхэр ашІэхэу, агъэцакІэхэу. Тишхынхэм афэдэхэр ахэми яІэх. Зэгорэм тучаным сащэгъагъ сыкъагъэщэфэнэу. АнаІэ къыстетэу сыщэфагъ. Апэ дэдэ сянэ шІухьафтын къыфэсшэфыгъагъ, етІанэ кІэлэцІыкІухэм сакъыфэщэфагъ, сэ зи къызыфэсщэфыжьыгъэп. А щэфэкІэ шІыкІэр ахэм агу рихьыгъагъ. Зыгорэхэр сэ къызыфэсщэфыжьыгъэмэ, нафэ, сыцІыф мыхъатэу салъытэщтыгъэ. Китайцэхэр цІыф шІагьох, уахэт хъумэ, лъэбэкъоу удзырэм пэпчъ узылъыплъэжьын, льэшэу уна эытетыжын фае. Адам спортым зэрэпылъым дакІоу, сатыушІыныри дегъэцакІэ, гухэльыбэ иІ. Имурадхэр къыдэхъунхэу тыфэлъаІо.

ХЪУЩТ Щэбан.

Зигугъу къэтшіыщтыр Гъобэкъуае икіэлэ піугъзу, Теуцожь райсоветым инароднэ депутатэу Стіашъу Вячеслав. Мы кіалэр зытшіагъэр илъэс зыбгъупшіым къехъугъэнэп, районым инароднэ депутатэу зыхадзыр ары ныіэп. Ар ціыфхэм афэгумэкіы. Арэущтэу зэрэщытыр районым ичылагъохэм ащыпсэухэрэм ащыщхэми къытаіокізу бэрэ къыхэкіы. Блэкіыгъэ илъэсхэм икъоджэдэсхэм афэгумэкіызэ зэшіуихыгъэ іофыгъохэм анахьыбэхэм тащыгъозагъэми, бэмышізу Стіашъу Вячеслав зыіудгъэкіагъ, гущыіэгъоу зэдытиіагъэри мыщ къыкіэлъэкіо.

Джары депутатыр зэрэщытын фаер

хъугъ, — тиупчІэхэм яджэуапестине Інш егинажити дех гьогоу къыкІугъэм тыщигъэгъозэнэу апэ къырегъажьэ СтІашъу Вячеслав. — Зэо ужым къэхъугъэ ныбжьыкІэхэм къиныгъоу ащэчыгъэр сэри зэхэсшІагъ. Іофмехеткт-енкт егуІлыІшат фанеІш шІу тагъэлъэгъугъэ, адыгэ шэнхэбзэ-зэхэтык Гэхэр тигунэсхэу, нахыжыхэм шъхьэкІафэ афэтшІынэу, тхьамыкІэм, чІыпІэ къин ифагъэм ІэпыІэгъу тафэхъунэу, гукІэгъу тхэльынэу, тилІакъо, тичылэ, тильэпкъ дгъэльэпІэнхэу, тфэлъэкІыщтыр афэтшІэнэу тапІугъ.

Къуаджэм дэт еджапІэм ыуж Мыекъопэ мэкъумэщ техникумым Вячеслав чІэхьагъ. Ар къызеухым дзэм къулыкъур щихьыгъ. Ащ къызекІыжьым Іоф ышіэзэ, Мыекъопэ автодорожнэ техникумыр къыухыгъ. Ахэри римыгъэкъоу электрик сэнэхьатыри зэригъэгъотыгъэ. Илъэс 20 фэдизрэ электрикэу еджапІэм Іоф щишіагъ, ціыфхэм яфэіофашіэхэр зыщагъэцэкіэрэ комбинатми щылэжьагъ, автомашинэ псынкіэхэри афигъэцэкіэжьхэу

СтІашъу Вячеслав цІыф гъэшІэгъонэу, хьалэлэу, гукІэгъушхо хэлъэу щыт. Хэт сыд фэдэчІыпІэ къин ифагъэми е гумэкІ горэ иІэми ишІуагъэ ригъэкІы, ІэпыІэгъу фэхъу шІоигъу, фэлъэкІыщтыр фимышІэуи ебгъукІощтэп. Джары икъоджэдэсхэми Вячеслав цыхьэ зыкІыфашІырэр ыкІи ягугъэ-гухэлъышІухэр рахьылІэхэзэ щэгъогогъу хъужьыгъэу Теуцожь районым инароднэ депутатэу зыкІыхадзырэр.

Корр.: Тэ тизакъоп, бэмэ ашіэ анахь гумэкіылэу районым ис депутатхэм узэращыщыр. Узынэмысырэ щыіэп, Іэпыіэгъу узыфэхьухэрэр зэрэбэ дэдэми тыщыгъуаз. Щысабэхэри къэтхынхэ тлъэкіыщт. Ау илъэс 11 фэдиз хъугъэу удепутатышъ, дэгъугъэ анахьэу унаіэ зытебгьэтыхэрэм, уихэдзакіохэр бгъэрэзэнхэм фэші уиіофшіэнхэр зэрэзэхапщэхэрэм, афэпшіэн плъэкіыхэрэм, ащ пае амалэу къызфэбгъэфедэхэрэм ягугъу къытфэпшіыгъэмэ.

С. В.: Депутатыр цІыфхэм ахэтынэу, ягумэкІхэр зэригъэ-шІэнхэу, амал зэриІэкІэ афигъэ-цэкІэнхэу щыт нахь, а цІэр

ыхьэу, зэхэсыгъохэм дэгъоу ахэлажьэр, ктыритыжызэ щыlэныгъэ жьэу, ктоджэдэсхэмкlэ зи ишlуагъэ ктэмыкlоу хтунэу шытэп. Сэ сштэхьэкlэ сихэдзанеслав. — Зэо ужым ктэхтур ныбжыкlэхэм ктыныгтыр сэри зэхэсшlагъ. Іофы

Зигъот макІэу, сымаджэу, газыпкІэр зыфэмытэу е къин къызфэкІуагъэу былымышъхьэкІэ е ахъщэкІэ сыздеІагъэр макІэп. Ягугъу къэсшІыщтэп, ежьхэм ашІэ, гъэзетым къизгъэхьагъэхри ахэтых.

Ахэр унагъохэр арых. ІофшІапІэхэу сыздеІагъэхэми ацІэ къесІон слъэкІыщт. Культурэм иунэ кьыкІэщхыти, ышъхьэ зэблахъу зэхъум аухыфэ сахэтыгъ, сыд фэдэ гъэцэкІэжьынкІэ къысэолІагъэхэми афэзгъэцэкІагъ. Унэ кІоцІми, щагуми фонарьхэр афыпыслъхьагъ. Краскэ къафасщи, унэ лъапсэр агъэлагъ.

Тигурыт еджапІэ столищрэ пхъэнтІэкІуихрэ къыфэсщагъ. Мэщытым къыхахыжьыгъэгъэ гъучІ пчъэшхор сІэшъхьитІукІэ актовэ залым афыхэзгьэуцуагь, нэпэмык ІофшІэнхэу ащызэшІуахыгъэхэмкІи сызэрадеІагъэр ежьхэм ашІэ. Джащ фэд, сымэджэщми илъэс пчъагъэ хъугъэ сфэльэкІыщтыр зыфасшІэрэр. Джыри сыдепутатыгъэп тадэжь дэлъ пкъэухэмрэ штакетхэмрэ афасщэхи, ящагу къызэтэшІыхьэм. Джы ар жъы хъугъэти, кІалэу Іутхэри къыздеІэхи гъучІыч хъагъэкІэ къэтшІыхьажьыгъ. Сымаджэхэм зыщагъэпсэфынэу пхъэнтІэкІурэ столрэ щагум афыдэдгъэуцуагъ. Пчъэ-шъхьаныгъупчъэхэр, джэхашъохэр зэрагъэлэщтхэ краскэри къаІэкІэзгъэхьагъ. Цэхэм яІэзэрэ врачым сымаджэхэр зэригъэтІысхьэрэ пхъэнтІэкІур къытфызэблахъунэу тыкъагъэгугъагъ. ШъхьаныгъупчъакІэхэри ІэзапІэм къыхагъэуцонхэу, мебель горэхэри къытфашэнэу шыт.

Корр.: Вячеслав, Гъобэкъое мэщытым ишІын игъэпсынкІэни уиІахьышІу хэпшІыхьагъэба?

С. В.: Непэ плъэгъурэ мэщытыр илъэс пчъагъэрэ ашІыгъ. Чырбыщым ызыныкъо агъэтІыльыгьахэу иухыжьын къысфагъэзэжьыгъагъ. СлъэкІ къэзгъэнагъэп. Бэмэ танэсыгъ, тяльэІугъ, къытфашІагъэри макІэп. Зыми ахъщэ къыІысхыгъэп. КъыддеІэ шІоигъом ицІыфхэр къыгъа-

кІохэзэ Іоф аригъашІэщтыгъ. Чылэм щыщэу ІэпыІэгъу къытфэхьугъэри бэдэд. Газри, псыри, нэфынэри къетщэлІагъэх. Дин хасэм илъэс 12-рэ сырипэщагъ, мэщытым сыфэгъэзэгъагъ, къэхэльакІэри къэтшІыхьагъ, бэнып-хъэхэм якъэгъотыни дэзгъэцэкІагъ.

Джащ фэдэу районым инароднэ депутатэу СтІашъу Вячеслав зишІуагъэ къызщигъэкІогъэ Іофыгъоу зигугъу къытфишІыгъэхэм ащыщых искусствэхэм якІэлэцІыкІу еджапІэ, Теуцожь Цыгъо имузей, къутырхэу Шевченкэм, Петровым адэт ІофшІапіэхэр. Студент зыщыплі ежьхэм яахыцэкІэ еджэнхэу институтхэм ачІэхьагъэхэу, афэмыукІочІэу къычІэкІыжьынхэм Іофыр зынэсым, бюджет ахъщэкІэ еджэнхэу аригъэшІыжьын ылъэкІыгъ.

Тыщыгьозэ шъыпкъ заом хэлэжьэгъэ бзылъфыгъэу автомашинэ къаІызыхы зышІоигъуагъэм игъом чэзыум хэуцуагъэпти къызырамытым, СтІашъур ыуж ихьи автомашинэ уасэр къызэрэраригъэтыжыыгъагъэм.

— Къоджэ коим ипащэ зыгорэм ыгъэгумэкlэу къысэкlолагъэу «ІыІ» сІуагъэп, — еІо СтІашъу Вячеслав. — Ащ иІофшіэгъу кІалэхэр сигъусэхэу шіэжь мыжьосынищ дгъэтІыльыгъэ. Ахэр 1918-рэ илъэсым лажьи хьакъи ямыІэу тикъоджэгъухэу аукіыгъэхэм, 1936-рэ илъэсым Сыбыр ращыхи агъэкіодыгъэхэм ыкіи 1941 — 1945-рэ илъэсхэм лъыгъэчъэ заом щыфэхыгъэхэм яшіэжь афэгъэхыыгъэх.

Корр.: СыодэІушъ, къызгурыІорэп ащ фэдизым угу факІоу, ыштэу упыльын зэрэплъэкІырэр, ппшъэ зэрифэрэр, къызэрэбдэхьурэр.

С. В.: Аущтэу Алахым сыкыгъэхъугъ. Ар сидунэететыкі. Аущтэу сянэрэ сятэрэ сапІугъ. Гумэкіыгъо горэ е къин зиіэм сыбгъодэмыхьэу, Іэпыіэгъоу ищыкіагъэр зэсымыгъашіэу, зыфэныкъор фэсымышіэу, ыгу къыдэсымыщаеу себгъукіошъущтэп. Джыри сыдепутатыгъэп аущтэу сызыщэтым. Джы хэдзакіохэр къысщэгугъхэшъ, ар сипшъэрылъ хъужьыгъэ. Урыси адыги сизэфэдэ, лъэпкъ пстэури ціыфых. Быслъымэн е чыристан диным арытхэри сизэфэдэх,

зэрэслъэкІэу сишІуагъэ ясэгъэкІы.

Корр.: Сыд ІэнатІа уиІэр? Ащ фэдиз шІушІэ ІэпыІэгъоу къоджэдэсхэм афэбгъэцакІэрэм мылъкоу пэІубгъахьэрэр тыдэ къикІыра? Хэта уиІэпыІэгъухэр? Бэмэ пІэшъхьитІукІи уадеІагъэу къэпІуагъ, сыд фэдэ сэнэхьата уиІэр?

С.В.: А упчІэхэр къызэрэптыгъэхэр сигуапэ, сыкъежэщтыгъ. Ащ ыгъэгумэкІыхэрэр щыГэх. ЗанкГэу къэсІон коллективышхо сырипащэуи, сытхьамэтэшхоуи зэрэщымытыгъэр, мылькушхуи зэрэсимыГэр. СТэшъхытГукГэ къэсылэжырэр ары згъотырэр. Сымышъхьахэу сиунагьо сыфэлажьэ. ТхьэмкГэ шыкур, сыэлектрик, сыгъучГгъажъ, зыми семылъэГоу сызфэе тГэкГур зыфэсшГэжьын сэлъэкГы, къысэльэГурэми ГэпыГэгу сыфэхьу.

ЯтІонэрэмкІэ, ныбджэгъубэ сиІ, сяуаліэмэ тызэгурэІо, жабзэ зэфэтэгъоты, тызэдеІэжьын тэльэкІы. Сшъхьэ пае сыльаІорэп, сыдепутатышъ клуба, еджапІа, зигъот мэкІэ унагъуа, сымаджэ е хьэдэгъэ Іоф пае районым ипащэхэм е бизнесым пылъхэм сяуаліэмэ къысфашІэ, сызфэльэІогъэ цІыфыр афэсэгъакІошъ, игумэкІ къыфагъэцакІэ.

Сигъэпсэфыгъо уахъти сэгъя Коды, сиавтомашини къесэфък Кы, ау сырык Гэгъожьырэп Кофэу сш Гэрэм. Сикъоджэгъухэм сиш Куагъэ ясэгъя Кышъ, ащ гухахьо хэсэгъуатэ. Адэ зэк Гэми зи тымы Гоу, тымыш Гэу, Гапэ зэфэтш Гыжъэу, тыубэу чэу лъапсэмэ тарысмэ хэта тхъамык Гэхэм, газыпк Гэр зыфэмытых эрэм, зыч Гэсын унэ зимы Гэхэм е зиунэ стыгъэхэм афэгущы Гэштыр, аде Гэщтыр?

Арышъ, тызэкъотэу тызэгуры-Іожьызэ тыпсэун, тикъуаджэхэр дгъэкъэбзэнхэ, дгъэкІэрэкІэнхэ, ешъоныр, тыгъоныр зыхэдгъэзын, тикІалэхэр шІум, дэхагъэм афэтпІун фае.

СтІашъу Вячеслав лъэпкъ гъэзетым иныбджэгъушІоу щыт. «Адыгэ макъэр» ренэу къыретхыкІы ыкІи еджэ. Ащ икІэгъэтхэнкІи тиІэпыІэгъушІу, ащ фэшІ редакцием ишІухьафтыни фагъэшъошагъ. УІукІэнкІи, гущыІэгъу къызфэбгъэхъункІи тхъагъо. ШъхьэкІэфэныгъэ къыпфишІызэ къыбдэзекІощт. Къызщытхъужьыщтэп, зигъэгубзыгъэу гущыІэ лые къыпфишІыщтэп, Іушыгъэ хэлъэу, шъабэу, узІэпищэу къыбдэгущыІэщт.

Районым инароднэ депутатэу СтІашъу Вячеслав иунагъуи дахэ. Ишъхьэгъусэу Сарэ чылэм дэт ІэзапІэм ифельдшер. Зэшъхьэгъусэхэм лъфыгъищ зэдагьотыгь, зэдапІугь. Анахыыжьэу Заремэ унагьо ихьагь, Адыгэкъалэ дэт кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм щэлажьэ, Былымыхьэхэм яныс. Ащ къыкІэльыкІорэ Юрэ техникумыр къыухыгъ, къоджэ ІэзапІэм имашинэ ис, къыщагъ, янэятэхэм альэхэс. Ащ ишьхьэгъусэу Зулимэ кІэлэегъаджэу Іоф ешІэ. Ахэм шъэуитІу къапыфагъ — апэрэм илъэсих, ащ къыкІэлъыкІорэм илъэситІу аныбжь. Заремэрэ Юрэрэ ауж къикІырэр Теуцожь. Ащ апшъэрэ гъэсэныгъитІу зэригъэгъотыгь, Мыекъуапэ щэлажьэ.

Сурэтым итыр: **СтІашъу Вячеслав.**

Джанхъот Юрэ фэразэх

Теуцожь районымкІэ Джэджэхьаблэ километрищ фэдиз икІыхьагъэу псыхьоу Мартэ ибгышъхьэ тес. Унэгъо 217-рэ дэсэу, нэбгырэ 762-рэ щыпсэоу къалъытэ. Къэхэлъищ дэт, къоджашъхьэм, чылэгум ыкІи къоджакІэм ахэр ащыІэх. Мы аужырэ илъэсхэм зэнэкъокъухэзэ ахэр агъэкъабзэх, дэгъоу къашІыхьагъэх, чэухэр агъэлагъэх, ящыкІэгъэ Іэмэ-псымэхэр зэралъхьэрэ унэхэри адашІыхьагъэх.

Джащ фэд, щыгъынІухыжьым, илъэс Іанэм ащагъэфедэрэ столхэмрэ пхъэнтІэкІухэмрэкІи къэхальэхэр зэтырагъэпсыхьэх. ГушІуагъор ахэмкІэ къуаджэм икІэлэ пІугьэхэу къалэхэм адэсхэр ячІыпІэгъухэм ІэпыІэгъу къызэрафэхъухэрэр ары. Сыда пІомэ ежь чылагъохэм мэзхэр яІэжьхэп, колхоз-совхозхэр адэтыжьхэп, пилорамэхэри щыІэжьхэп.

БэмышІзу садэжь къакІо зимыхэбзахэу ДжэджэхьаблэкІэ къоджашъхьэм ичылэ цыпэ щыпсэурэ ГъукІэлІ Юныс (НурбыйкІи еджэх) садэжь къыІухьагъ. ЛъэІоу къысфыри-Іэми сыщигъэгъозагъ.

Тичылэ кІалэу Джанхъот Юрэ (ащ яунэгъо лъапсэкІэ къоджашъхьэм дэсыштыгъэх, якъэхалъи ащ щыІ) иныбжыкІэгъум щегъэжьагъэу Мыекъуапэ щэпсэу, зэшІокІ иІзуи ищытхъу аригъаІозэ мэлажьэ.

– Джанхъот Юрэ къытфишІагьэр «Адыгэ макъэм» къибгъахьэу, зэкІэми ябгъашІэу, щысэтехып Іэ афэхъу тш Іоигъоу ары тихьаблэ дэсхэм сыкъызкІагъэкІуагъэр, — еІо ГъукІэлІ Юныс. — Сэ егъашІэми колхозым сыщылэжьагъ, джы пенсием сыщыІ. Ауми, тесагъэшъ, тыщысышъурэп, фирмэу «Синдика-Агром» сырикъэрэгъул, бжыхьасэхэр къэсэгъэгъунэх, ХъокІон Къэлэубатэ сигъусэу ахэм былым шъхьарыкІохэр атедгъахьэрэп. Ащ дакІоу тинахьыжъхэм сыфагъэзагъэу къоджэшъхьэ къэхалъэм сынаІэ тесэгъэты.

БэмышІэу Джанхъот Юрэ чылэм къэкІуагъэу сызыІокІэм, стол-пхъэнтІэкІухэр дэгъухэу къытфаригъэшІымэ зэрэтшІоигъор зесэтом, оашэ тыримыгъашІэу метри 2,5-рэ зикІыхьэгъэ столипшІырэ ахэм акІыгъущт пхъэнтІэкІу 20-рэ къытфаригъэшІыхи къытфаригъэщэжьыгъэх. Ахэр зэтегъэпсыхьагъэхэу, гъэлэжьыгъэхэу, зэпэлыдыжьхэу шІыгъэх. Сомэ мин 60 атефагъэми, чапычи тІихыгъэп. Джыри бэн пхъэмбгъухэр къытфищэнхэу къытиІуагъ. Алахым псауныгъэ пытэ къырет, ишІушІагьэрэ игупыкІырэ яджэуап регъэгъотыжь. Зэрэкъоджашъхьэу шъхьащэ фэтэшІы, «тхьауегъэпсэу» етэІо.

НэкІубгьор зыгьэхьазырыгьэр НЭХЭЕ Рэмэзан.

АДЫГЭ БЫРАКЪЫМ И МАФ

ТимэфэкІ шъукъеблагъэх

Адыгэ быракъым и Мафэ игъэкІотыгъэу непэ ящэнэрэу дунаим щыхагъэунэфыкіыщт. Тилъэпкъэгъухэр зы-щыпсэурэ хэгъэгухэм, Урысыем ишъолъырхэу адыгэхэр зэрысхэм зэхэхьэ гъэшіэгъонхэр ащыкіощтых.

Мыекъуапэ щызэхащэрэ мэфэкІым адыгэ шыухэм лъэпкъ быракъыр щагъэбыбэтэщт. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналисткэу ТІэшъу Светланэ мэфэкІ пчыхьэзэхахьэу Мыекъуапэ ипчэгу щызэрищэщтым льэпкъ ансамблэхэр, тиартистхэр, шІэныгъэлэжьхэр,

льэпкъ Іофыгъомэ апыльхэр, ІэкІыб -пеатит еалыажы Ганарық емулеалех къэгъухэр, ныбжыыкІэхэр хэлэжьэщтых. Шъукъеблагъэх тимэфэкІэу пчыхьэм сыхьатыр 6-м аублэщтым.

Сурэтыр адыгэ быракъым и Мафэ апэрэу Мыекъуапэ зыщызэхащэм щытырахыгь.

ТЕАТРЭМРЭ ЩЫІЭНЫГЪЭМРЭ

Къош республикэм **КЕ**ЫЩЯЖЭЩТЫГЪЭХ

Щэрджэскъалэ, Хьабэз та-

щыІагь. Тыдэ тыкІуагьэми, дахэу

ед неІшфоІит, егехыІлоатептыать

Ибрахьимэ ыціэ зыхьырэм

кІагъ. Джыри гъогу техьэ-

хэ ашіоигъоу къытаіуагъ...

уІшинеш динетоІнетоГинето динетоГине

- Іофэу ебгъажьэрэм шІуагъэу

гъоу зэхэтщэн тлъэкІыщтыгъ.

Лъэпкъ театрэу Цэй

идиректорэу Зыхьэ Мэ-

лайчэт, артистхэм caly-

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыціэ зыхьырэр къош республикэу Къэрэщэе-Щэрджэсым джырэблагъэ щыlагъ. Спектаклэхэу «Псэлъыхъохэр», «Лавинэр», Нарт Саусырыкъо фэгъэхьыгъэр къыгъэлъэгъуагъэх. Лъэпкъ театрэм ирежиссер шъхьа-Ізу, Урысыемрэ Адыгеимрэ янароднэ артистэу Кукэнэ Мурат тызыlокіэм, игуапэу гущы-Іэгъу къытфэхъугъ.

- Къэрэщэе-Щэрджэсым тызэрэщы Іагъэм мехьэнэ ин етэты, — къе Іуатэ Кукэнэ Мурат, къош республикэм бэшІагъэу къыщытажэщтыгъэх. Тиспектаклэхэр агу рихьыгъэх.
- Щэрджэскъалэ къытпэ– чыжьэп, ау театрэхэр бэрэ зэлъыкохэрэп. Гъогу шъутехьаным фэші хэта ІэпыІэгъу къышъуфэхъу-
- Совет хабзэм илъэхъан тызэлъыкІоныр шэнышІу тфэхъугъагъ. Хэгъэгум щыкІогъэ зэхьокІыныгъэхэр къытэгоуагъэх. Адыгэ Республикэм и Премьерминистрэу КъумпІыл Мурат зэхэиэн ІофыгьохэмкІэ ІэпыІэгьу къытфэхъугъ, ынаІэ къыттетэу къош республикэм тыщы Іагъ. Нэ-Іуасэу щытиІэр нахьыбэ хъугъэу тихэку къэдгъэзэжьыгъ. КъэкІощт зэІукІэгъухэр зэрэдгъэпсыщтхэм непэ тегупшысэ.
- Спектаклэхэр зыщыкіуагъэхэр къытэпіуагъэп.

тфэхъуным тыпылъ. Театрэм -эхег дехфыІµ щэх, епІух. Ар къыдэтлъытэзэ тапэкІи тызэ-

> — «Псэлъыхъохэр» спектаклэ гъэшІэгъон, ау адыгабзэр икъоу къагуры1ощтыгъэмэ тшІэрэп.

лъыкІощт.

– Такъикъ 15 — 20 къы-

зытэдэІухэкІэ зэкІэри къагуры-Іощтыгъ. АщкІэ къасІомэ сшІоигьор тиадыгабзэ зэрэзэхамыхырэм, бэрэ тызэрэзэІумыкІэрэм лагьэ къызэрэтэкІырэр ары.

 Мурат, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Адыгеим ятеатрэхэр зэгъусэхэу зы спекталэ зэдагъэуцунышъ, республикэхэм къащагъэлъэгъонэу зэ ра-

хъухьэгъагъ, Іофыр лъэ-

- Тэрэз зыфапІорэр. Ащ фэдэ спектаклэ тищыкІагъ. Театрэхэм яартистхэр хэлэжьэнхэу тыфай. Пьесэр джыри атхыгъэгоп, темэр
- жъоныгъуакІэм и 30-м июбилей хигъэунэфы-кlыщт. Зэlукlэгъухэм къош республикэхэм яліыкіохэр къэкіощтха?
- фестивалэу Мыекъуапэ щыкІощт-
- Къэрэщэе-Щэрджэсым бысымхэр дэгъоу къыщышъупэгъокіыгъэхэу тиартистхэм къытаlуагъ.
- Республикэм и Правительствэ и Тхьаматэу Къэрдэнэ Мурат, культурэмкІэ министрэу Евгамуков Уалий, Щэрджэскъалэ имэрэу Тамбый Руслъан, Хьабэз районым иадминистрацие ипащэу Джумэе Хьамзэт, республикэм идепутатэу Къэзэнкъое Кърым, нэмыкІхэм лъэшэу тафэраз. Адыгэ культурэм и Гупчэ ипащэу Охъутэ Александр ишІушІагъэхэри къыхэтэгъэщых. Тхьаегъэпсэух.
- Артистхэу Зыхьэ Мэлайчэт, Устэкъо Мыхъутар, Зыхьэ Заурбый, Кушъу Светланэ, Къэбыхь Анзор, Даур Жаннэ, Батыжъ Фатимэ, Ацумыжъ Нур-бый, нэмыкіхэри спектак-
- Тиартистхэм тафэраз. Зы мафэм спектакли 2 — 3 къэдгъэлъагьоуи къыхэкІыгъ. Хьакъуй Аслъан ыгъэуцугъэ спектаклэм хэлажьэхэрэм мы мафэхэм загъэхьазыры.
- шъуахэхьанэу, спектаклэхэр къэжъугъэлъэгъонхэу шъуфэсэю.

- Тхьауегъэпсэу.

Сурэтхэм арытхэр: Кукэнэ Мурат; спектаклэу «Лавинэм» хэлажьэх артистхэу Зыхьэ Мэлайчэтрэ Къэбыхь Анзоррэ.

- Адыгэ Лъэпкъ театрэм
- Къедгъэблэгъагъэх. Бжыхьэм ми хэлэжьэщтых.

- лэхэм ахэлэжьагъэх.
- Нахьыбэрэ къошхэм

ИНТЕРРАЛЛИ ШЪХЬАГУАЩЭ-2013-м ИПЭГЪОКІ

И 27-м аублэщт

Зэнэкъокъоу «Интерралли Шъхьагуащэ-2013-рэ» зыфиlорэр мэлылъфэгъу мазэм и 27-м Мыекъопэ районым щаублэщт. Ащ фэгъэхьыгъэ пресс-зэјукіэ тыгъуасэ республикэ гъэзетхэм яюфшапіэ щыкіуагъ.

ЗекІонымкІэ ыкІи зыгъэпсэфыпІэхэмкІэ Адыгэ Республикэм и Комитет итхьаматэу Къэлэшъэо Инвер зэхахьэр зэрищагъ. Псы спортымкІэ я 37-рэ зэнэкъокъум дунаим щыцІэрыІо спортсменхэр зэрэхэлэжьэщтхэр, концерт гъэшІэгъонхэр артистхэм къызэратыщтхэр ащ

Зэнэкъокъум исудья шъхьа Гэу Петр Карьяновыр, Мыекъопэ районым иадминистрацие ипащэ игуадзэу Владимир Гладковыр, кІэщакІохэм мылъкукІэ ІэпыІэгъу къафэхъухэрэ Александр Левинсон, Ожъ Азэмат, зэхэщак Іомэ ащыщхэу Генрих Дерзиян, Владимир Кузнецовыр къэгущыІагъэх.

Урысыем изэнэкъокъу апэрэ чІыпІэхэр къыщыдэзыхыхэрэр дунэе зэГукГэгъухэм ахэлэжьэщтых. Ар къыдалъытэзэ спортсменхэм за-

> НэкІубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэк Іырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

> Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

мэщліэкъо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр нэпшіэкъуй

3ayp

Редакциер зыдэщыІэр: 385000, къ. Мыекъуапэ,

ур. Первомайскэр, 197. Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр

секретарыр: 52-16-77. E-mail: adygvoice@mail.ru

пшъэдэкІыжь зыхьырэ

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкІэ къэзы--ечшп мехечлихт дэкІыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкІэ зэтемыфэн ылъэкІыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкІи къэзытхыгъэхэм аІэкІэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4010 Индексхэр 52161 52162 Зак. 1149

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00